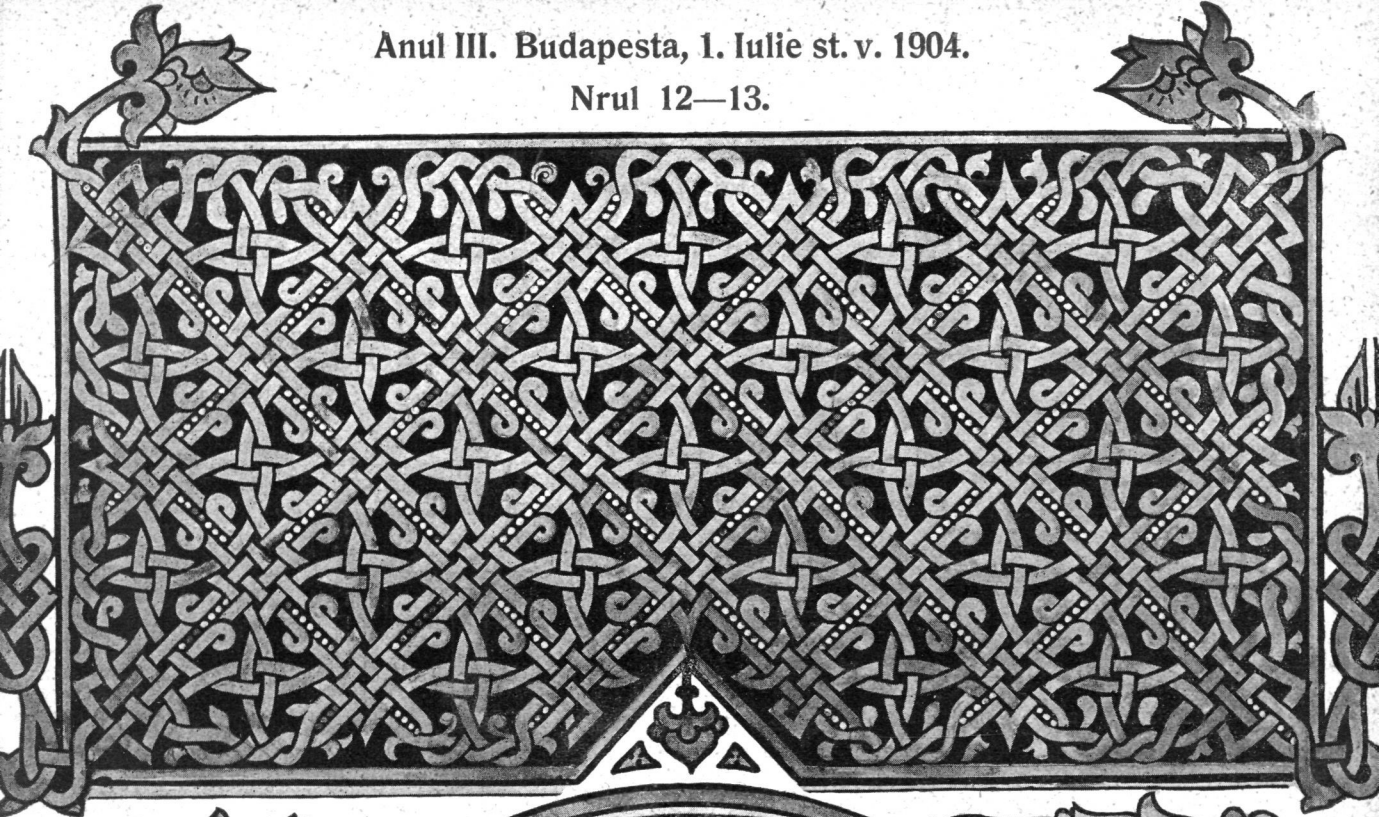

Anul III. Budapesta, 1. Iulie st. v. 1904.

Nrul 12—13.

VCEAFĂRVL

Abonament:

Pe un an --- 12 cor.

Pe $\frac{1}{2}$ an --- 6 cor.

©BCU Cluj

SUMARUL:

De la noi	Nic. Otavă	Mănăstirea Putna (legendă)	T. Kirileanu.
Ștefan-cel-Mare	Moș-Neagu.	Închinare	H. Petra-Petrescu
Dascălul Irimia	M. Sadovean.	Fof răzlete: Istoria lui Ștefan-	
Oda lui Ștefan-cel-Mare	V. Bumbac.	cel-Mare de N. Iorga	T.
Luptele lui Ștefan-cel-Mare	A. Lăpedatu.	Aniversarea	
Poezii scrise din prilejul aniverserii		Cronica și notițe. — Cărți și reviste. — Ilustrații.	

AVIS.

Aducem la cunoștință On. cetitori, cari nu și-au achitat încă abonamentul, că în curînd o să le trimitem chitanțe de încasare prin poștă. I rugăm respectuos să binevoiască a le achita, pentru a nu periclita existența revistei noastre pe care o susținem cu multă trudă, și mari greutăți.

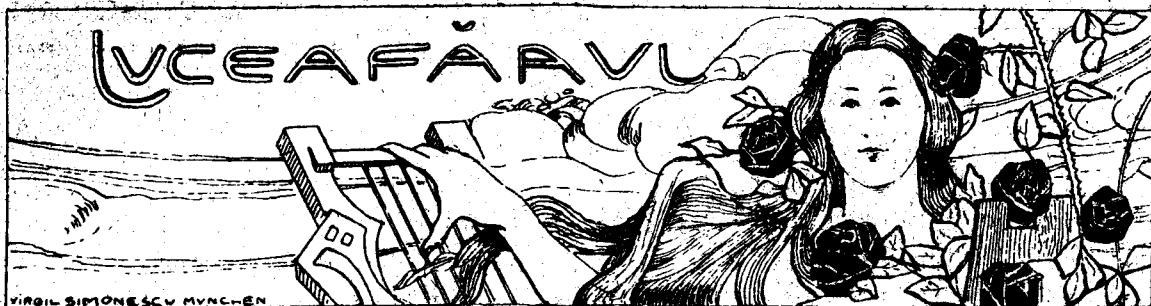
Pe vechii abonați i rugăm să binevoiască a-și reînoui abonamentul, comunicînd adresa exactă, pentru a se evita pe viitor ori-ce neregularități.

Editura „Luceafărulul.”

ABONAMENT:

Abonamentul se plătește înainte! Pe un an: 12 cor.; pe $\frac{1}{2}$ an: 6 cor. Pentru învățători, preoți săraci și studenți, : numai pe un an: 7 cor. În România: un an: 16 lei; $\frac{1}{2}$ an: 8 lei. Pentru preoți învățători și studenții din România, numai pe un an 12 lei. Un număr 50 bani, în România: 65 bani.

Autorii, cari voesc să li se anunțe apariția publicațiunilor, sînt rugați a ne trimite cîte un exemplar. Rugăm în deosebi pe autorii din România.

DE LA NOI.

Cu fruntea 'n țărnă plingînd azi ne vezi
Din slavă, cerescule soare,
Rugăm-ne ție; azi sufletul nostru
Tu lasă-l departe să zboare.
Trimite și vîntul, pribeagul drumeț,
El crainicul bolțil albastre,
Să ducă departe pe aripa lui
Cîntatul străgărilor noastre.

Acolo, departe, spre soare răsare
În freacă de fol din dîmbravă,
Pe veci celluite în marmură rece
Dorm clipele noastre de slavă.
Voi sîntești acolo viteji pîrcălăbi
Și voi prea cinstiților vornici,
Statornici, în cinștea de lege și fară,
În focul credinței statornici.

Acolo dormi și tu, arhaîghel bătrîn,
Tu, Ștefane, sfînt Voevoade,
Ce-ai seris strălucirea norodului tău
Cu sînge dușman de năvoade.
De sfînta ta dreaptă, de spada ta sfîntă
Spun toate poveștile slovei,
— Să nu se 'nfioare de numele tău,
Nu-l frunză în codril Moldovei...

Azi mașteră-l vremea... Acum văduvite
Zac sfintele tale oșele
Și luna cînd trece prelung se 'nfioară,
Căci vede rugina pe ele.
Amarnic ne poartă pe strîmbe cărări
Vicleana și vitrega soarte,
Mărit Voevoade, — străină-l țărnă
De vise și fulgere moarte...

Noi sîntem drumeții piticelor vremi
Pitici în puțină și 'n vrere,
Copii fără sprîjin, ne scurgem viața
Din dor și din nemîngădere.
A noastră moșie, frumoasă nespus,
Grumazul și-a 'ntîns spre perzare,
Căci brațele noastre azi spadă nu strîng,
Și steag țara noastră nu are...

Măria Ta! Sîntem bătuți de nevoi,
La noi înzădar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur,
Străinul le fură belșugul,
Am vrea să purcedem cu jertfele laudei,
Dar n'avem nimica la casă.
Măria Ta! — Toate străinii le duc
Și numai cu lacrimi ne lasă...

Dar spunem cu toții nevestelor noastre
Să plîngă cu lacrimi de jale,
Potopul să treacă și plauri și munte
Să spele oșele tale.
Atunci cînd în soare din nou străluci-vor,
— De sus din a ta 'mpărăție:
Crai tînăr, crai mîndru, crai nou să le 'ncingă,
Trimite, rugăm-ne ție!

Nic. Otavă.

ȘTEFAN-CEL-MARE.

— Din prilejul aniversării dela 2 Iulie 1904 —

Cînd din turlile străvechii Putne glăsurile sărbătorești ale clopotelor vor trimite din sat în sat, din tîrg în tîrg, pe toată fața pămîntului românesc vestea împlinirii celor patru sute de ani dela moartea Marelui, Bunului și Sfîntului Ștefan-vodă, — atunci sus, *sus să avem inimile!* Căci în acea zi vom fi chemați să prăznuim și noi una din cele mai mari și mai însemnate aniversări istorice ce ne-a fost dată nouă celor de azi s'o apucăm: nu momentul însuși, plin de jale și obidă, cînd — în Suceava, la 2 Iulie 1504, într-o zi de Marți — sufletul Lui senin și mare părăsia, înălțîndu-se spre Ceruri, trupul împovărat de mulțimea anilor și slăbit de greutatea luptelor dese și crunte; ci săvîrșirea într-o mărirea lumescă și slava dumnezeiască a vieții pămîntești a unicului „mare” dintre voievozii romîni, — viață pe care și-a închinat-o întreagă Moldovei și prin ea neamului românesc și lui *Cristos Dumnezeu și prin El creștinătății răsăritene.*

Căci într-adevăr cînd Ștefan urcă treptele scaunului domnesc din Suceava, Moldova era la marginea perzării, iar creștinătatea răsăriteană, slăbită și desbinată, gata să plece fără împotrivire grumazii sub paloșul amenințător al lui Mohamed al II-lea, cuceritorul Tarigradului. Luptele vrăjmașe și pătimașe dintre urmașii lui Alexandru-cel-Bun pentru stăpînirea coroanei glorioșului lor părinte și bunic, făcură din țara Moldovei un adevărat „teatru al ticăloșiilor, vrednic de lacrimi”: nesiguranță, certuri și lupte în lăuntru; desconsiderare, umilinte și închinări în afară. Și alături cu această Moldovă slăbită și căzută, întreaga creștinătate răsăriteană, asemenea slăbită și căzută, era în neputință de a înfrunta minia și puterea turcească, ce-și întinsese stăpînirea pînă la Dunăre: Bulgarii de mult erau îngenunchiați și cucerii; Sirbii,

cu toată apărarea strălucitului Ioan Corvin, trebui să primiască și ei jugul turcesc; Ungurii perduseră pe acel mare ostaș, romîn de viță, ce fusese spre mîntuirea lor și apărarea creștinătății și de aci înainte își vor irosi puterile mai mult în lupte cu creștinii; Leșii erau prea departe și nu cădeau în calea pe care Turcii voiau s'ajungă în Apusul vestit, bogat și ademenitor; ș'apoi ei n'au fost spre nădejdea creștinilor mai nici odată din pricina luptelor lăuntrice cari mai ales în timpul Craiului Cazimir (1444—1492) au bătuit foarte țara lor; Rușii abia scăpaseră de sub sabia Tatarilor și erau atît de departe, încît amenințarea primejdiei turcești nu ajunsese pînă la ei; și, înșirșit, urmașii lui Mircea-cel-Bătrîn duseră Țara Romînească în o stare tot atît de tristă ca și urmașii lui Alexandru-cel-Bun Moldova.

Însă tocmai cînd ast-fel era fața lucrurilor în Moldova și Răsăritul creștin, Providința trimise și într-o parte și într'alta pe Alesul său, care — cum zice panegiristul — „*tădăcina pricilor să rupă, țara să asureze, obiceiuri bune să întărească, pravoslavia să păzească și veacul cel de aur să împoiască*”.

Acesta era Ștefan, fiul lui Bogdan nepotul lui Alexandru-cel-Bun, — deci :

«Lumină din lumină
Mușatin din Mușatin».

* * *

Ridicîndu-se cu ajutor din Țara Romînească, tînărul voevod își cuceri în primăvara anului 1457 tronul, ale căruia trepte se simția cel mai în drept și se știa cel mai vrednic să le urce, alungînd pe Petru Aron, ucigașul tatălui său Bogdan. Înainte însă de a intra în Suceava strînse „țara” la *Direptate* și întrebînd de este cu voia tuturor să le fie Domn, toți cu un glas au strigat: „*În mulți ani dela Dumnezeu să domnești!*”

ȘTEFAN-CEL-MARE.

Astfel cerea încrederea țării Voevodul în a cărui înaltă minte și mare inimă de sigur că încolțise deja acel plan dibaci și mareț pe care avea să-l urmărească întreagă-i viața și prin care avea să-și mîntue poporul și patria; ca apoi, înălțîndu-o, zid tare să zidească împotriva păgînatății cu pepturile ostașilor săi la „poarta creștinătății” — cum însuși își numia Moldova, țara sa. Și în adevăr urmărind cine-va cu luare aminte întreaga istorie a luptelor și faptelor Marelui Voevod în cursul celor 47 ani de îndelungată și fericită stăpînire, ușor se poate încredința cum că cu adevărat Ștefan toate le-a făcut după o aleasă socoteală și în vederea unui înalt scop.

Căci după ce împacă nemulțumirile din țară, rupînd „rădăcina pricilor rele”, — strînge într'un singur mînunchiu toate puterile neamului: boeri, curteni, ostași, răzeși și țărani; după ce stîrpește sămînța tuturor pretendenților la scaunul domnesc din Suceava, care aduseră atîta rău țării, — adună asupra-și toate drep-turile de stăpînire a Moldovei; după ce-și asigură pace și nădejde de ajutor dela Poloni și după ce isbuti — cu puterea armelor — să ție pe Unguri departe de sine, — caută a se întări spre mează-zi, dinspre Turci: cucerind cetatea Chiliei la gura Dunărei și întărind-o cum a întărit și pe cea Albă dela gura Nistrului; și după ce însfirșit *cearcă* să-și găsească și așeze pe tronul Țării Romînești un Domn credincios, care să-l poată fi dacă nu tovarăș, cel puțin un sprijinitor de folos, fu gata să înfrunte mînia puterii musulmane.

Toate dar pînă aci Ștefan le făcuse numai și numai în vederea acestui ultim și înalt scop: să înceapă și să poarte el singur în numele creștinătății răsăritene luptele cele mari și grele cu Turcii și cu aliații acestora: Tătarii și Romîni din Țara Romînească, — lupte cari vor ține 20 de ani încheiați și cari toate împreună vor fi menite să alcătuiască partea cea mai slăvită din istoria războinică a stră-

lucitului voevod. Două decenii buzdu-ganul Lui păzi cu cea mai mare credință și cinste *Poarta creștinătății*, nedînd pas de stăpînire Turcilor dincoace de Dunăre; și bătrîmul Cuceritor al Țarigradului trebui să închidă ochii, fără ca să fi avut măcar mîngăerea unei încercări de-ași duce la îndeplinire dorința, ca „din pristolul dela Roma să dea calului ovăs”.

În aceasta stă măreția lui Ștefan și însemnătatea sa în istoria lumii Europei răsăritene: întîrzie cu două decenii re-vărsarea Aliotmanului peste lumea creștină transdunăreană. Căci a fost de ajuns ca El — mulțumită nepăsării celor în drept de-al sprijini și ajuta — să se plece pentru ca nimeni să nu mai propească multă vreme întinderea stăpînirii turcești spre Apus. Și de sigur dacă un altul decît molatieul Baiazid ar fi urmat lui Mohamed al II-lea, și dacă crudul Selim nu și-ar fi îndreptat oștile cuceritoare numai în Asia și Eghipt, — de sigur zicem că Turcii n'ar fi trebuit să aștepte pe Marele lor Padișah Soliman, ca să străbată prin Mohács la Buda.

Da, numai aceste din urmă împrejurări, geniul militar al Eroului nostru și singele vitejilor moldoveni căzuți la Soci și Cursul-Apei, la Teleajen și Lipia, la Podul-Înalt și Valea-Albă, la Șcheia și Cătlăbuga au putut întîrzia c'o jumătate de veac cu-tropirea civilizației creștine de către Mu-sulmani. Acesta e adevărul adevărat, pe care contemporanii nepizmăreți și nefădîși ai Marelui Ștefan — contrariu celor de azi, străini istoriei obiective, — nu numai că n'au cercat să-l oprească, ci chiar l-au trîmbițat în lumea largă: Papă dela Roma, care-l numise „*Atletul lui Crist*”, — i scria: „*Biruințele tale înțelepte și viteze au adus atîta mărire numelui tău încît toate gurile îl repetă și toate inimele îl slăvesc*”. Iar învățatul cronicar polon Dlugosz, exclamă: „*O bărbat admirabil cu nimic mai inferior decît Dacii eroi ai vechimei, pe care noi îi admirăm atît de mult. Dînsul este cel dintîi între Prin-cipii lumii, care în timpurile noastre a*

reputat învingeri atât de strălucite asupra Turcilor. După judecata mea, dinșul este cel mai demn căruia să i se dea domnia și imperiul militar peste toată lumea și lui să i se încredințeze, prin sfatul, prin înțelegerea și hotărârea tuturor comundă a tuturor creștinilor, demnitatea de comandant suprem și duce în contra Turcilor!" Și în sfârșit Cromer, mai târziu, ast-fel își încheia în a sa Istorie polonă narațiunea despre Ștefan: „Bărbat vrednic de pomenirea tuturor veacurilor pentru mărirea sufletului său, pentru măiestria sa politică, pentru cunoștința adâncă a lucrurilor militare și pentru războaiele fericite ce le-a purtat în contra Turcilor, Polonilor, Ungurilor și Tătărilor!”

Da, numai sub această față istorică l-am privi pe Ștefan-cel-Mare, adevărat Ero al Creștinătății, se cade ca în ziua în care cei ce vor fi la Putna se vor înălța din genunchi, pentru ca în mijlocul cântărilor dumnezeiești și pătrunzătoarelor

sunete de clopot să ridice panohida de-a-supra sfânt mormîntului Lui; în ziua în care de pe tot cuprînsul pămîntului românesc de peste munte milioanele de frați, adunați înaintea altarelor, vor înălța rugile lor ferbinți către Domnul pentru odihna sufletului Lui: — cugetele noastre curate și smerite să se îndrepte în frumosa Bucovina la mormîntul scaldat în lumină. Căci atunci, atunci peste marginele mormîntului Acestui Christos al neamului românesc se va revărsa în toate părțile: și la răsărit, și la apus, și la miez-noapte și la miez-zi atîta duh de viață nouă sufletească, încît cu toții să ne putem împărtăși din el; iar Domnul Dumnezeu părinților noștri se va îndura spre noi și va întări cu dumnezeiasca sa pecete cea-ce fie-căruia din noi îi va putea da, amintirea Aceluia ce-a fost — cum zice poetul:

Lumină din lumină,
Mușatin din Mușatin!

Moș-Neagu.

DASCĂLUL IRIMIA.

... Cum s'a auzit în sat de război, s'a început, în toate părțile, o jălanie de credeală că s'apropie sfîrșitul lumii. Plîngeau muerile și fetele și se trăgeau de cap pe toate căările. Noi, flăcăii, știam că bine mare nu ne așteaptă acolo unde ne vom duce, dar, ca Românii, gîndeam și noi în mîntea noastră cea proastă: Ce poate să ni se întîmple acolo, în război? Cel mult o să murim. Ei și? De asta nu ne speriam noi. Nu ne speriam nici de mai rău. Am lăsat femeile să se bocească și ne-am dus.

Cînd am trecut Dunărea, eram flăcăi mulți, din toată țara. Cînd am ajuns în țara bulgărească, am găsit Ruși, puzderia pămîntului. Iar Turcii cei cu fesuri roșii furnica în taberile lor, fără număr: cită frunză și larbă.

Se vărsase mult sînge rusesc. Turcul era al dracului și trăgea bătăi peste bătăi Muscăluțului;

dar cum am venit noi, și-a pus păgînul botul pe labe. Au fost cîte-va zvîrcoliri cumplite și sîngeroase înclătări de moarte, din care Turcii au trebuit să dea înapoi ca niște fiare rănite. Căciula cea mare și buhoasă a dorobanțului a prins a-i înfricoșa.

Eu o duceam și mai rău și mai bine, cum da Dumnezeu. Pe drum îmi fusese dor toată vremea de cei de-acasă. Dincolo, peste Dunăre, numai noaptea, cînd stăteam cu fața spre cer, cu ochii deschiși, în mijlocul miilor de flăcăi, mă necăjeau umbrele celor rămași în urmă, îmi veneau în minte luncile și văile înverzite, în care petrecusem ani din viață, mă gîndeam la pămîntul nostru cel vechi în care se odihneau oasele strămoșilor, — și mă lovea, așa, o jale amară și-mi spunea par'că cine-va că n'o să mă mai întorc și n'o să mă văd ce-am lăsat.

Ziua însă, cînd se începea furnicarea taberilor, cînd prindeau să bîntue furtunile gloanțelor și obuzelor, mi-se împietrea deodată sufletul, nu mă gîndeam, nici nu mă uitam la ce lăsam în urmă, mergeam cu un avînt pe care nu-l simțisem nici odată și care mă străbătea cu fiori din creștet în tălpi.

Flăcăii noștri erau îndrăzneți și șmecheri, comedie mare. De multe ori dădeau în avantposturile turcești, se lua în harță, scăpa cu prin urechile acului și se întorceau aducînd arme și prînși.

Într'un rînd, pornii și eu în patrulă înaintată, cu sergentul nostru Irimia, un uriaș cu capul mare, cu grumazii de taur, — și un pehlivan fără păreche. Afară de mine și de sergent, mai eram cinci flăcăi. Era în luna lui Brumar și zorile se arătau cețoase și mohorîte.

După ce eșirăm din linia santinelelor îndoite, dădurăm într'o porumbiște culcată la pămînt și zdrobită; sărirăm apoi, cu piciorul, un pîrău milos și ne îndreptarăm cu grijă spre costișa unui mîncel care se ridica dincolo de pîrău la cîte-va sute de metri. Departe, înaintea noastră, prindeau să mugească tunurile la Plevna; dar prin negură nu se vedea nimic. Mergeam împrăstiați, ne adăposteam prin tufe care înegreau, ici și colo, prin piclă și stam gata la ori-ce, cu armele încărcate, cu degetul pe trăgaci.

Teamă n'aveam. Știam pe Irimia ager și deștept: cu el toate trebuiau să iasă bine.

Dar deodată, cum nici nu gîndeam, izbucni aproape de mine un strigăt scurt, iute înăbușit. Mă repezii. Pe un hat buruenos, între două ogoare, Dumitru Lioara, fruntașul, doborîse cu baioneta una din santinelele păgînilor; sergentul Irimia se vînzolea cu cealaltă. Cei-lalți tovarăși veneau și ei în ajutor, — însă, spre nenorocul nostru, mîna Turcului, care se svîrcolea sub frunțaș, dădu peste armă. — o bubuitură izbucni scurt în liniștea zorilor. Turcii rămaseră zdrobiți în tufe; noi, strînși, porneam îndărăt. Dar prea mult înaintasem; posturile mici dușmane erau prea aproape. Zgomote de glasuri, împușcături răzlete se auziră; ropote de cal prinseră a bate pămîntul și, dintr'odată, ne simțirăm împresurați și pierduți. Irimia zise:

«S'au dus boii dracului, măi băeți!»

Ne zvîrlirăm ca niște turbați spre fesurile

roșii, cîte-va puști bubuiră, o zvîrcolire repede se încinse, — și-atita. — Nu era alt chip. Turcii ne prinseră. Începură a vorbi pe nas, în limba lor, anii se repeziră la noi să ne străpungă, alții îi opriră, — apoi furăm duși, prin furnicarea avantposturilor, pe cărări întortochiate, și ne trezirăm în urmă închiși într'o barată de scinduri. În urmă noastră, pîrîră multă vreme puștile pe lanțul santinelelor. După aceea fierberea se liniști.

Ziua leșetică venise. Noi stam jos, descinși, fără arme, și ne uitam unii la alții, cu ochii holbați. Tănase-al-Vădanei lipsea, dar nimeni nu vorbea despre moartea lui, pentru-că toți ne gîndeam la malcă-sa care rămăsese singură și amărită în sat.

Tăcurăm o bucată de vreme. Îmi făceam socoteală: de bună seamă că păgînii au să ne pue capăt zilelor! Dintru'nțiiu mi s'a părut ciudat. Nu-mi cam venea la socoteală să-mi aștept așa moartea, la un ceas hotărît. Dar pe urmă mă pătrunse din ce în ce mai tare gîndul că dușmanii au să mă înalțe într'un copac, cu funia de gît și, drept să spun, amar începu să mă doară sufletul. Un fel de întuneric mi-se coborî peste minte. Apoi, într'un tîrziu, mi-se deschise deodată înaintea ochilor satul nostru din munți... Ce făceau oare cei de-acasă? Știa ei că feciorul lui Ilie Șoimaru are să rămîie prin pustiurile bulgărești? Nu știa, săracii... Satul se întindea foarte liniștit în vîlcia, la poalele munților, departe, în fundul Moldovei bătrîne. Din ogrăzi, se înălța fumul spre cerul limpede; cumpenele fîntînilor țipa încl și colo; fete în cătrînță treceau pe ulițele înguste, cu cofăele în mînă; pe coasta muntelui, spre sat, suiau nevestele cu siraguri de cai încărcate cu desagi... Poate Mărina lui Andrei sta pe prispă, cu ochii pierduți departe, spre șesurile nemărginite, — poate se gîndea că într'acolo s'a dus feciorul Șoimarului și poate se gîndea că s'a dus să nu mai vie; poate ofta amar, gîndindu-se...

Și mă trezii vorbind tare:

«Ce să-1 faci? așa ne-a fost scris...

— Ce zici? mugi lîngă mine glasul sergentului Irimia.

— Mă gîndeam ce-o mai fi fiind prin sat pe la noi, domnule sergent...

— Bine, pace, măi flăcău. Fetele oftează.

După un răstimp de tăcere, întrebai:

— «Aū să ne facă Turcii felul, dnule sergent, nu-i așa?»

— Se poate și asta...

Celalți oftară. Aveau și ei nădufurile lor. Irimia pufni cu ciudă și zise:

«Adică de ce oftați voi așa de tare? Cătați-vă de treabă; pînă minți cine știe ce se poate înfîmpla: mare-i unul Dumnezeu!»

Fruntașul Lioara suspină cu amărăciune:

«Am ajuns rău de tot. Incaltea Tănase-al Vădanei nu mai are nici-o grijă!»

— «Las' că ne vine și noauă rîndul! mormăi înăbușit Neculaș Mazilu.

— Da-v'ăși dracului! izbucni sergentul. Ce te bocești, mă Nevoe, înaintea morții? De-om scăpa, o să vă pun să faceți serviciu cu murele...»

Apoi se întinse pe-o coastă, scoase tabachera, își răsuci o țigară, scăpără și și-o aprinse.

Nimeni nu mai zise nimic. Uriașul era mînios.

Într'un tîrziu, porniră zgomote și glăsurile, barata se deschise și cîți-va Turci, cu un ofițer de-al lor, pătrunseră înăuntru. Ofițerul se uită cităva vreme la noi, răcni apoi nu știu ce, cu glas aspru, la soldații lui, — apoi eșiră cu toții. Irimia sta întins pe-o coastă și tăcea ca un moroiu.

Așa trecu ziua. Tunurile băteau surd în depărtări. Prin împrejurimi simțeam că vin și trec pîlcuri de călăreți. Spre seară auzirăm un freamăt mai mare, amestecat cu nechezări, cu sunete ascuțite de fluier, cu fâclă grea și înăbușită al pasului gimnastic. Și barata se deschise iar întremurîndu-se. O droaie de păgîni bărboși intră repede, cu funii. Ne făcură semn să ne sculăm, ne legară cu frînghiile cot la cot, — eu într'un capăt, Irimia în alt capăt, — și ne împinseră spre ușă. Dar cînd să eșim, sosi un călăreț în goană și dădu un ordin. Furăm lăsați legați burduf în barata, se așeză un planton înaintea ușii, iar ceilalți se traseră spre bivouacul de aproape.

Sergentul nostru părea nemulțumit. Începu să mormăiască:

«Asta nu-i serviciu! Umblă, parcă calcă 'n străchini. Să le-arăt eu miliție, măi Săracu, să-mi umble ca o fată mare!»

— Domnule sergent, zise Ion Munteanu, acum am ajuns și mai rău, ne-aū legat ca pe noi!

— Nu-i nimica, măi flăcăi. Întinde-ți-ve jos. Numai de un lucru îmi pare rău: mi-s inimile legate și nu pot fuma măcar o țigară, ca să-mi mai astîmpăr foamea. Mi-i foame, mă, de crap. Parcă mi-aū mers șoarecii în pîntece...

Nu mîncasem din zori, și simțeam și eu o mare jale la inimă.

«Dar nu-i nimica, zise iar sergentul, bine că-ți-a trecut inima. O să faci și eu ca țiganul: în dorul bucatelor, o să mă pun pe cîntat... ca 'n vremile bune, măi Săracu!»

Ne întinserăm jos grămadă, iar Irimia începu a zice cu glas moale:

«Omul ca iarba, zilele lui
Ca floarea timpului, —
Așa va înflori...»

Avea un viers frumos, și trîmurător de te pătrundea la inimă. Sta cu fața în sus, cu ochii spre podul bărăcel; toată seapărarea îi trecuse; și acum, adevărat ca înaintea morții, ne simțirăm și noi mai ușurați, cu inimile liniștite. Și dascălul nostru cînta drept că la biserică la noi, cu glas duios, cînd mai tare, cînd mai slab cu înmlădieri tremurătoare; — și, în jurul nostru, întinericul creștea încet-încet. Din depărtări, venea un mormur surd care umplea înserarea. În tabăra din jur se înălțau strigăte de comandă.

Foamea noastră nu voia să se aline de loc, cu toate că sergentul cînta așa de dulce. Ne rodea măruntaele ca un lup. Irimia se opri și grăi:

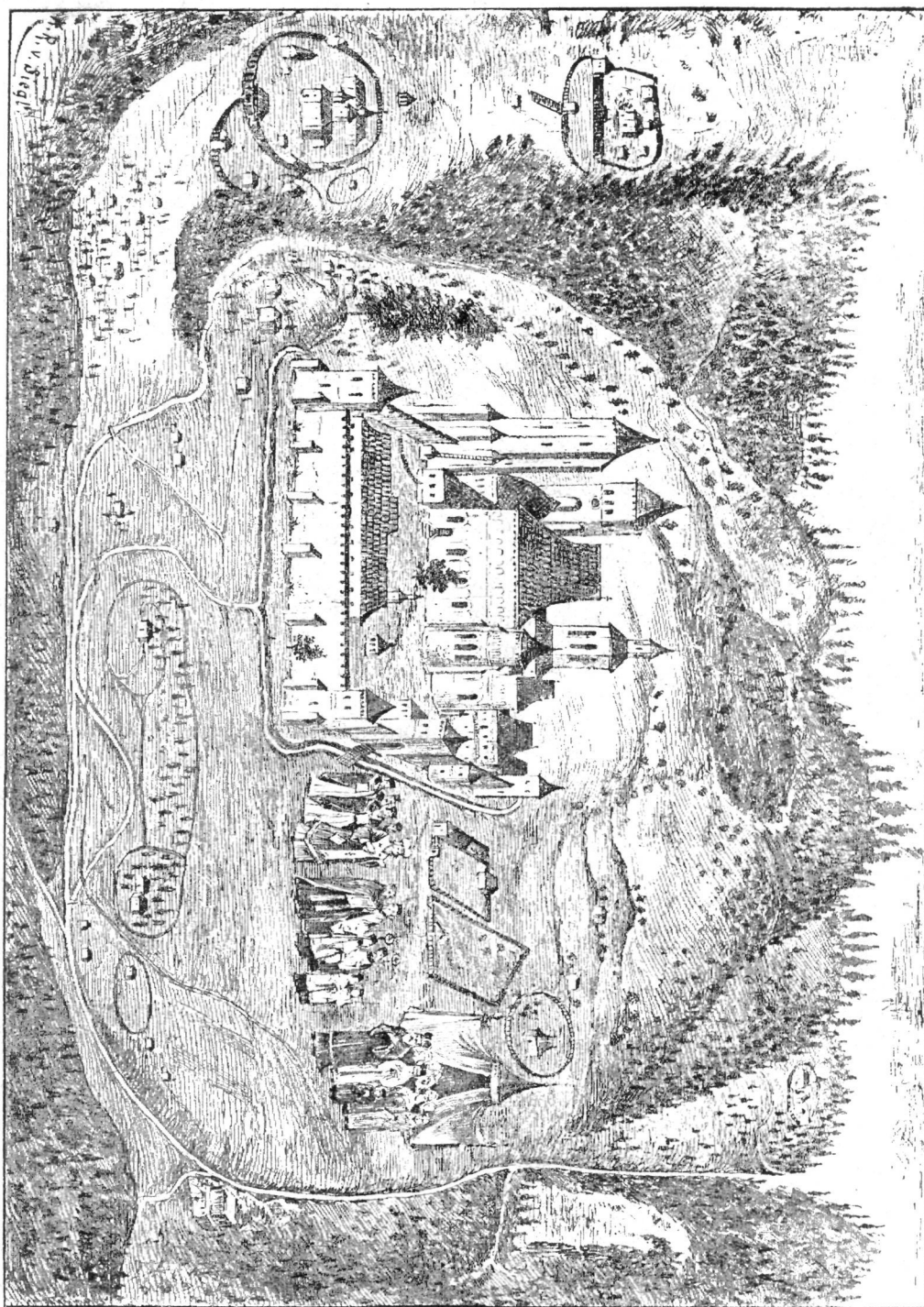
«Tot nu-s Turcii oameni de omenie! Ne lasă o zi întreagă să postim, înghiți-i-ar gurile la-dulul de păgîni!» Se opri și scuipă într-o parte: «Ptiu! dă-i dracului!» Și începu iar:

«La rîul Vavilonului,
Acolo am șezut ș'am plîns,
Și de crengile sălcilor
Ne-am animat organele noastre...»

Deodată tăcu. Santinela se apropia cu pași îndesați. Zmuncii ușa, se împlîntă în prag, bărbos și cu ochii holbați, și începu a răcni la noi.

«Du-te dracului! zise cu greață Irimia.

— Strigă la noi să tăcem, oftă Gheorghe Cojocaru. Nici atîta mîngiere nu mai avem.

Mănăstirea Putna în secolul XVIII.

— Bine, șopti Irimia; atunci o să mă minii și are să fie rău. — Are să-ți pară rău!» strigă el apoi Turcului.

Sentinela se încruntă, făcu un pas și aplecă arma, cu baioneta amenințătoare.

«A dat boala 'n tine, spurcatule!» gemu sergentul. Apoi se întinse foarte liniștit pe spate. Turcul închise ușa și se trase la locul lui. În tunericul ne cuprinse adânc, și tabăra tăcea.

Mai târziu se făcu atîta liniște, încît se auzeau și caii rontăind la furgoane. În barată era întuneric adânc, de puteai să-ți dai cu degetele în ochi. Noi steteam neclintii, dar nu dormeam nici unul. Deodată, glasul lui Irimia porni slab ca un oftat:

«Tu ești Domnul Dumnezeu nostru și afară de tine, pe altul nu știm! Nu ne lăsa în seama păgînilui, Doamne!»

— Domnule sergent, zice Lioara, are s'audă *santineaua*!

— Dă-l dracului de păgîn, ucigă-l crucea!»

Trupul lui uriaș începu a se frămînta. Apoi, după o bucată de vreme, glasul i-se auzi iar:

«Mă! tare am fuma o țigară! Mi-e foame de nu văd înaintea ochilor... O să mă pun să rod la frînghie...»

Iar tăcu un răstimp.

«Măi băeți, șopti el iar, hai să cercăm un *asalt*. Eu zic să mergem la Regimentul nostru, sireacul, la 15, că ne-o fi așteptînd camarazii cu mîncarea.

— Greu! suspină un glas.

— Nu face gît, că-ți vir pumnul pe gură! mugi dascălul. Tot una ni-i. Dacă murim, atîta pagubă!»

Și 'n tăcerea adîncă, se frămîntă iar ușor; apoi auzirăm, foarte încet, rontăitul înădușit al dinților în cînepa răsucită. Acuma mă gîndeam și eu: Ce-o fi, o fi! și așteptăm. Apoi dascălul prinse a trage vînt în piept. Se umflă. Îi simțirăm înțepenindu-se, încordindu-se, ridicîndu-și grumajii și întinzînd picioarele, — și, odată, ceva plesni înăbușit; iar glasul de buhai începu a cînta, încetinel:

«Cuvine-se cu adevărat să te ferim pe tine, născătoare de Dumnezeu! — Încet, măi băeți, încet, că s'a dus draculul păgînul! Încet... Mergem să mîncăm la al nostru, la 15, sireacul! Mă, nu moare Românul cu una cu două!

— Domnule sergent, gemu Lioara, te-aude, domnule sergent...

— Leagă căteaua, fruntaș; fără vorbă!»

Dar tot era s'o pășim. Turcul auzise poate ceva: pașii lui iar vuiră pe pămîntul pietros și ușa se dete în lături. Ne lățirăm la pînă, fără răsuflet. Bătea inima 'n noi, par'că voia să ne spargă pieptul. Prin ușa deschisă pătrundeau licăririle unui foc, care ardea înaintea bătăcel. Sentinela se opri în prag, neagră, se aplecă, cu mîna la ochi, cercetă toate colțurile cu luare-aminte, apoi se trase îndărăt la vatră lui de jar, lăsînd ușa deschisă.

«Tăce Turcu-a moarte!» gemu sergentul, — și prinse a deslega pe fruntaș, care era lîngă el. «Încet, măi băeți, încet. Așa, fruntaș, nu sufla tare că te ia mama dracului!»

După ce deslegă pe Lioara, amîndoi se țiră pe brînci, fără nici un sgomot, ca niște șerpi, spre noi. Mîinile lor lucrau repede prin întuneric. Iar noi tremuram de nerăbdare.

Cînd furăm gata, ne lățirăm pe brînci, la pîndă. Sentinela sta lîngă focul de găteje care de-abia pilpăia, tremurîndu-și pînza de lumină pe furgoanele de aproape, unde rumegau caii. Sta răzimat în pușcă, asculta zgomotele nedestulșite ale departărilor și se gîndea. Cine știe la ce se gîndea și el, săracul! Mai încolo, se zăreau nelămurite, prin întunecimea nopții, bivuacurile. Trupa dormea.

Sergentul șopti încet: «Ca vîntul... la cai!...» și se strecură sprinten pînă la ușa.

Noi ne uitam la el cum se pregătește, cum se lasă pe sine și-și încovoae brațele. Vedeam roș înaintea ochilor. Acu s'alegea: trăim ori ne ducem dracului! Deodată dascălul îmi:

A fost o scăpărare de fulger! Dintr'un salt, Irimia încălecă pe Turc, îl dărîmă la pămînt, ridică de două ori pumnul și-l lăsă să cadă ca un cloacan de fier. Pușca se întinse ușor la pămînt; sentinela își lăsă într-o parte, moale, capul plin de sînge. Nici un gemăt.

Ce-a mai fost, nici nu m'am dat bine seama. Cînd am deslegat caii, cînd ne-am zvirlit pe ei, cînd ne-am prăbușit în goană de vifor la vale, spre taberile noastre? Nu știu. A fost o larmă în urmă și o izbucnire de împușcături, ca la o bătălie în regulă. Iar noi fugeam, pe deșelate, spre ai noștri, ca zviriți din tun.

Pe urmă cea-laltă parte a războiului am dus-o tot așa, cînd mai bine, cînd mai rău, cum s'a întîmplat. Ai noștri nu s'a'u plîns nici odată. Așa-i datina Românului: să se obișnuiască cu toate. Și a dat Dumnezeu de-am scăpat cu viață, — iar sergentul și-acuma cîntă la bisericuța noastră de lemn. Cîte odată, la un pahar dulce,

istorisește fără fală cum am pornit dela Turci, să ne astîmpărăm foamea la al nostru, la 15, sireacul! Alt-fel ce dascăl, măi frate! Parcă de cînd e el, n'a cîntat decît *Ohtoicul* și n'a citit decît *Vămile Văzduhului* și *Moltvele Sfîntului Vasile!*

Mihail Sadoveanu.

Peatra de pe mormîntul lui Ștefan-cel-Mare.

ODĂ

EROULUI ȘTEFAN-CEL-MARE ȘI SFÎNT

dedicată serbării de 400 de ani dela moartea marelui eroi.

O Ștefane, volnic de fală,
Tu 'n țară atunci ni te-ai ivit,
Cînd lifte crunte da năvală
Cu sabie și foc cumplit.

Acel potop de grea urgie
Era să-i stingă pe Romîni,
Dar tu-ai pășit cu bărbăție
Scăpînd moșia de păgîni.

De fală ta vorbește Baia
Și Racova de brațul tău,
Cînd înțelese lighioana,
Că domnul Ștefan este Leu.

Suceava, în 2 Iulie 1904.

Alți martori vechi sînt Războienii,
Cozminul cu Dumbrava sa,
Cînd cu panțir și cu seimenii
Făcuși minuni în țara ta.

Dar și ruinele cetății
Sucevei pururea șoptesc,
Că stîlp al fost creștinătății
Și pentru neamul romînesc.

O geniū, dus la nemurire,
Privește tu de sus spre noi,
Fă rugă la dumnezeire,
Să ne scutească de nevoi!

V. Bumbac.

IMN LUI ȘTEFAN-CEL-MARE.

— 1504—1904. —

O Ștefan, voievoade sfânt,
Plecăm genunchi și frunte
Pătrunși de-al patriei avânt
Din vremile cărunte.
Căci astăzi s'au îndeplinit
Ani mulți — ani patru sute,
De cînd din lume te-ai pornit
Spre rătăci nevăzute.

Precum măreș pe cer stăpîn
Răsare mindrul soare,
Astfel în cugetul romîn
Icoana ta răsare.
De vremuri vechi ne amintești
Așa de 'ndepărtate,
În lupte mari și vilejești
Și 'n biruinți bogate :

Cînd țara 'ntreagă curățial
De Leși și Păgînime,
Cînd împotriva lor pornial
Cu-a șoimilor multime.
Și 'n urma lor se ridică
Măreș flamura țării,
Și 'n codrii buclumului suna
Blestemul războiului :

Pe cît-ai fost plin de avînt
Și 'nvingător puternic,
Pe-aită ai fost de bun și sfînt,
De drept și de cucernic.
De chipul tău dumnezeiesc
Din negura robii,
Și pînă azi te pomenesc
Bătrîni și copii.

O ! vină Ștefane acum
Încununat de rază,
Pe-al slavei și-al dreptății drum
Moldova îndreptează ;
Și dă o goană prin străini
Dușmanii țării tale ;
C'o sfășie acești haini
Și-o fac să plîngă 'n jale !

O vină, cu-al tău braț de fier
Ne chîmă iar la luptă,
Fă iar senin al țării cer
Virtutea ne 'nteruptă.
Îmbărbătează-ne să fim
Ca vechii tăi tovarăși,
La glasul tău să tresărim ...
Din buclum sună iarăși !

Alex. A. Naum.

MĂNĂSTIREA PUTNA.

Cu turlele-a rugă spre ceruri
Pierdută ca 'n vis, mănăstirea
Supt farmec de tînă și ascultă
În freamăt de codri mărirea.

Ca straje de-alarmă și zbucium
Trecutu-i se 'nchiagă pe frunte,

De par'că și-acuma stă gata
Orgia păgînă să 'nfrunte ...

Din liniștea bolșii de stele
Un înger povestea-i mi-o spune :
Icoana lui Ștefan veghiază
Senină, din vremuri străbune.

A. Mindru.

IMN LUI ȘTEFAN.

Ștefane-î umil cuvîntul
Ce se 'nalță către tine ;
De păcat negru-î pămîntul
Totuși roua-i dă rubine,

Și umilul care sapă
Brazdă 'n soarele credinței,
Se sfințește și s'adapă
Din izvorul biruinței !

Către noi din cer coboară
Mindri ochi de Voievod,
Ai arat cu Leșii doară
Sămînînd prin veacuri rod.

De furtuna spadei tale
Brazdele și astăzi sînger ;
Peste capul nostru 'nînde
Mîna tă de Archi-Înger.

Ocroțește-ne de-acolo
Îmbîlînzind pe Dumnezeu,
Să străbată 'n mîni și inimi
Soare sfînt din duhul Tău.

Și ne-ajunge-aită ! Te uită
Simbolul de vitejie ;
Gura Leului așteaptă
Să înghită o 'mpărăție.

D. Nanu.

LUPTLE LUI ȘTEFAN-CEL-MARE CU POLONIÎ.*

Leșii înșelaseră nădejdea lui Ștefan și după jurământul dela Colomea din toamna anului 1485. Turcii se întăriați zi de zi în Chilia și Cetatea Albă fără ca creștinii — cari se dădeau de stăpîni ai lui Ștefan — să se gîndească măcar a pregăti Domnului Moldovean ajutorul făgăduit atît de serbătorește. Căci el le fusese bun atîta vreme cît putuse ține pe Turci departe de hotarele Poloniei; după ce însă aceștia l-au răzbit și pe dînsul — înculbîndu-se la Dunăre — nu le mai putea fi de folos. Și vorbele de nimic cu care Poloniî purtaseră pe Voievodul român pînă aci, îngrijindu-se ast-fel să nu-i peardă prietînia, — acum nu mai prindeau.

În mintea lui Ștefan deci, care vedea cît de amar fusese înșelate nădejdlile sale de Leși, care înțelegea că plecarea și închinarea Moldovei către Turci s'a întîmplat mai ales din pricina lor și care avea acum minile mai slobode, — se formase planul de-a întoarce armele moldovenești împotriva Leșilor, cărora trebuia să le plătească pentru toate așa după cum numai el știa. Dar nu numai gîndul răzbunării legiuite îl mîna împotriva Poloniilor, ci și o cerere dreaptă ce avea de făcut lor: alipirea Pocuției la Moldova, căreia i se cuvinea, de oare-ce această țară fusese zălogită de Leși lui Alexandru-cel-Bun pentru o sumă de bani luați cu împrumut dela acesta, bani pe care însă nu s'au mai gîndit a-i înapoia. Zălogul era deci perdut și Pocuția se cuvinea cu sfințită dreptate lui Ștefan-cel-Mare, care voia să-și așeze acolo slujitorii de-ai săi și să lase urmașilor țara întreagă, ast-fel precum fusese pe vremea Bunului și Înțeleptului Alexandru.

Drept că în vara anului 1490, pătrunse cu oastea sa în Pocuția și cuceri pe rînd Colomea Haliciul și Sniatinul, așezînd pretutindene căpitani și ostași de-ai săi; apoi se-ntoarsă la Suceava ca stăpînitor al Pocuției, pe care o ținu apărînd-o cu puterea armelor pînă la trecerea sa din această lume.

* Un capitol dintr'o scurtă istorie a lui Ștefan-cel-Mare scrisă pentru biblioteca societății «Steaua» din România.

Bătrînul Cazimir muri la 1492 și coroana polonă trecu asupra celui mai îndrăzneț și mai măreț dintre numeroșii săi fii: *Ion Albert*, care curînd după aceasta legă pace cu Turcii. Aceasta și cu gîndul ascuns, se pare, de-a fi mai slobod în lovirea ce-o pregătia în taină împotriva Domnului Moldovei ca să-i ia Pocuția, ba chiar să-i cucerească țara întreagă pe care s'o dee apoi frățîne-său *Sigismund*. Căci în deșertăciunea și îngâmfarea lor acești frați îndrăzniră să creadă cum că Hristos Dzeu — pentru apărarea Crucii căruia Ștefan luptase mai mult decît toți creștinii vremii lui — le va putea îngădui îndeplinirea unui ast-fel de plan nelegiuit.

Lui Albert, craiul Lehiel, de sigur i se va fi povestit despre soarta nefericită ce avură Poloniî în Codrul Sepenicului din Moldova, cînd asemenea purceseră să cucerească această țară. De acela face pregătiri întinse, adunînd sub steagurile sale o mare armie, cu care ar fi vrut să prindă pe Ștefan nepregătit, pentru care urmare «aû scos cuvînt — zice cronicarul — că va să meargă la Turci să la și să desbată Cetatea Albă și Chilia...» și aû trimis soli la Ștefan vodă de l-au dat știre să se găteze să meargă cu dînsul să bată cetățile; de care lucru bine aû părut lui Ștefan vodă și cu bucurie mare au primit pe soli. Agerul Domn moldovean pricepu însă viclenia Leahului și de acela «aû zis că va veni acolo la loc, cu oastea sa, sub Chilie» și-i indică și drumul pe care ar fi bine atît pentru Leși, cît și pentru Moldoveni ca oastea mîntuitoare a Craiului Albert să se îndrepte spre Chilia: pe apa Nistrului în jos.

În a doua jumătate a lunii lui Iuniu 1497 Albert înconjurat de mulțimea nobililor și sumedenia oștilor sale luă calea spre Nistru. Însă «cum își umbla cu înșelăciune, ascunzînd cuvîntul... aci și-aû descoperit toată viclenia» căci în loc de-a apuca calea indicată de Ștefan se îndreptă spre Pocuția prin Suceava. Acum bănușala Voievodului moldovean se împlini.

Deci în grabă trimite Craiînici în toate părțile să iasă norodul la oaste că aû intrat dușmanî în țară; iar el cu boerii și curtenii săi

se coborî la Roman. Aci se strînseră, cu dragoste și credință în jurul bătrînului și biruitorului lor Domn vitejii încercați dela Bala și Lipia, dela Cursul-Apîi și Podul-Înalt, dela Valea-Albă și Rimnicul-Sărat, dela Cătlăbuga și Șcheia; aci primi Ștefan ajutorul trimis de Radul voevodul Țării Rominești, și tot aci sosi cu cite-va mii de ostași Birtoc, Voevodul Ardealului și rudă a lui Ștefan, pe care-l trimise stăpînul său Vladislav, craiul Ungariei și fratele lui Ioan Albert, nu atît spre a ajuta lui Ștefan, cît ca să mîntue oastea frăține-său dela o peire sigură pe care o presimția, stăruind să împace pe Ștefan-cel-Mare cu Craiul Poloniei.

Pe cînd ast-fel Ștefan făcea tabără la Roman, Leșii ajunseră înaintea Sucevii și începură a bate cetatea «și așa au bătut-o trel săptămîni, și ziua și noaptea și nimică n'au folosit, nădăduind că i se va închina țara pentru că li se supărase cu Ștefan Vodă întru atîtea răboaie fără odihnă și fără măsură ce făcea, de cu toți se băia. Iară țara socotia că de nu li-i a îndemînă cu al său, dar cu streinul mai multă neîncredință le va fi!». În această vreme Moldovenii călăiau toți de se strîngiau la Roman, unde le era vileagul și de unde cete-cete se repeziau în toate părțile să împedice pe Leși a-și strînge țara, ca ast-fel «lipsa și flămînzarea să se adauge în toate zilele» în tabăra lor. Plonile și vînturile aspre și reci prevestiau acum sosirea grabnică a iernii și cu ea împlinirea «semnelor rele» ce se arătaseră la tot pașul în calea mîndrei armii polone. «Deci fiind Leșii cuprinși de atîtea nevoi, prinseră a grăire rău de Craiul lor, totu cu taină; iar apoi în gura mare îl învinuiau că au venit fără cale de l-au adus să-l peardă pe toți, și socotind din toate semnele rele prorociau toți că va fi sfîrșitul lor cu rău și cu amar, cum s'au și împliat».

Strîmtozat ast-fel și amenințat a fi părăsit de oaste în această țară atît de vrăjmașe și răsbunătoare, trufașul Craiu trebuî să se plece și să se umilească, pentru care lucru de multă scribă și mîhnire se și bolnăvi. «Și s'au ajuns (într-o zi) cu solii frățini-său lui Vladislav Craiul unguresc... și cu multe cuvinte l-au rugat pe Ștefan vodă să facă pace». Marele Domn mulțumit cu umilirea la care adusese pe marelui Craiu s'au împăcat într-acest chip: ca să se

întoarcă pe urma pe unde au venit, să nu mai strice țara pe alt loc...».

«Atunci Craiul leșesc au dat semn de întors înapoi, de care semn toți erau bucuroși...; dar n'au mers pe calea ce venise, ci pe altă cale, pe unde era țara întregă, spre Codrul Cozminului... Văzind Ștefan vodă că paguba ce se va face de oastea leșească țara nu o va putea răbda... și fiind inherbîntat de războiul, socotind că are vreme de a-și răscumpăra strîmbătatea de pe cea ce n'au călcat numai pacea cea veche... ci și jurămîntul și pacea ce legase atunci de curînd: — trimise înainte ca să apuce calea la Codrul Cozminului, să taie pădurea, să o întineze, ca să o poată porni să cază asupra oștii, dacă vor intra Leșii în pădure...».

Iar Ștefan cu boerii, curtenii, ostașii și țărani săi se luă de sirg pe urma Leșilor, și-i ajunse tocmai cînd cu toții pătrunseră în lăuntru Codrului, în care Moldovenii le pregătise mormîntul. Era în ziua sîntului marelui mucenic Dimitrie. După ce «năruiră copacii cel întinași și le cuprinse coala ca cu o mreașă», — Moldovenii se aruncară din toate părțile în lăuntru codrului și măcelul începu pe toată linia. Cu setea răsbunării celei drepte brațele lor noștri învîrtiau săcurile cu turbare și gioagele lor improșcau napraznic în capetele sumete ale dușmanilor toropiți de această minie a lui Dzeu ce acum venise asupra-le. Văzîndu-se săcerați ca spicile și zădărniciți la ori ce împotrîvire, «perzînd puștile și lăsînd steagurile — pe care le-au adunat Ștefan vodă — cine încotro au putut, așa s'au risipit prin pădure» ca să scape de răsbunarea moldovenească. Dar moartea le eșia în față din tot locul, căci ai noștri erau prețutindene. Și așa peri mai toată armia și șleahța (nobilimea) Craiului Albert. Acesta cu călăreții săi vru Dzeu să apuce a ieși din pădure, atunci cînd Moldovenii au ajuns în codru și ast-fel să poată scăpa dela o peire sigură. Vestea nemai pomenitel înfrîngerii străbătut ca fulgerul în Polonia, de unde grija de-ași mîntui Craiul făcu să se trimită grabnic în ajutor o oaste de călăreți din Mazovia. Ștefan trimise însă spre întîmpinarea lor pe Vornicul Boldur, care i risipi la 29 Octombrie într-o Duminică la Leutești, lângă Gernăuți. Craiul cu multă nevoie strecurîndu-se au ajuns la Nistru pe care-l trecea

acum îndărăt numai cu o mână de ostaşi, singura ce-i mai rămăsese din acea mare şi frumoasă armie cu care venise să cucerească Moldova.

«Aşa norocoşte Dumnezeu — scrie Vornicul Urechie, comentind rezultatul analog al unei alte lupte alui Ştefan, întâmplată cu 20 de ani mai înainte la Baia — pre cei mindri şi falnici, pentru ca să arate lucrurile omeneşti cât sunt de fragede şi neadevărate; că Dumnezeu nu în mulţi ci în puţini arată puterea sa, ca nime fără cale războaie să facă, că Dumnezeu celor mindri se pune în potrivă.» Iar noi: aşa au ştiut Românii să plătească totdeauna acelor cari s'au ispitit nu numai cu gândul, ci cu fapta să cerce a supune şi cuceri fără lor; şi aşa vor plăti în veclii vecilor tuturor acelor, cari de-aici înainte se vor cerca a cuprinde pământ şi apă în moşia românească: *căci stingele apă nu se face!*

«După aceea — scrie mai departe pomenitul cronicar — dat-au Ştefan Vodă cuvânt la toată ţara, oştenii să se strângă la Hirian, la ziua sf. Necula. Şi strângându-se în aceea zi cu toţi... făcut-au ospăţ tuturor boerilor şi vitejilor săi şi cu daruri scumpe i-au dăruit pe dinşii. Şi de acolo i-au slobozit de-au mers cine-şi pe acasă, învăţându-i pe toţi, să dea laudă lui Dumnezeu pentru-că toate puterile sunt dela D-zeu cel de sus.» Iar tradiţia povesteşte, că-n urmă bătăliei din Codrul Cozminului Ştefan înjugă la pluguri pe toţi Leşii căzuţi prinşi şi ară cu ei o mare câmpie pe care săminind ghindă crescuseră mai apoi o pădure mare, pe care poporul a numit-o *Dumbrava Roşie*, căci fusese stropită cu sînge leşesc...

Voevodul Moldovean nu-şi încheiase însă cu totul socoteala cu Leşii prin zdrobirea şi nimicirea lor în Codrul Cozminului. Căci nu aştepta decât sosirea verii anului următor (1498) pentru că în fruntea ostaşilor şi glotaşilor săi să intre din nou în Pocuţia şi astfel prin foc şi sabie să înnoiască şi întărească stăpînirea Moldovei peste această ţară.

Acum Albert craiul ceru pace dela Ştefan, care se lăsa înduplecat şi i-o dădu: într'adevăr în 1499 se încheie legătură de pace între Moldova şi Polonia, prin care Craiul se făgăduia:

să uite toate amărăciunile şi pagubele suferite dela Ştefan; să nu îngăduie pe nici un duşman al Domnului Moldovenesc; în crăia sa; amîndouă ţările să se apere una pe alta la vreme de nevoie; să ajute pe Ştefan cînd Turcii se vor ridica împotriva-i precum şi Ştefan va ajuta Creştinilor cînd aceştia se vor ridica în potrivă Turcilor. Cît despre vechile cereri de jurăminte şi şupunere pe care Polonii le făceau mereu pe vremea lui Cazimir către Ştefan, de astădată cu nici un cuvînt nu se mai pomeneste. Peste puţin legară şi ungurii pace cu Ştefan.

Împovorat de mulţimea anilor ce se adunase asupra-i şi de osteneala luptelor mari şi grele pe care le purtase, Marele voevod putea gusta acum în toată tichna întreaga mulţumire a păcii vrednice, pe care Dumnezeu şi silinţele lui o coborîse asupra ţării; iar neamurile de ţărani şi răzeşi, cari i dăduse an de an miile şi sutele de voinici cu care cîştigăra cele 30 şi mai bine de bătălii puteau şi ei acum în sfîrşit să-şi lucreze în toată voia şi cu toată siguranţa, sumedeniile de ocini, cu care bunul lor Domn răsplătise în toate părţile ţării vitejia şi credinţa lor.

Era acum afită pace şi bine în ţara Moldovei încît panegiristul zice: «*veacul cel de aur se reînoieşte*; plînsul şi lacrămile erau numai pentru vrăşmaşi, căci în zilele lui Ştefan strîmbătafe era înăduşită şi legată, dreptatea şaracului cel bogat nu o putea înneca, cel puternic nu o putea călca, cel de neam nu o putea ponegri; departe de curtea lui toată minciuna era, pîsmă ferecată, înşelăciunea izgonită, strîmbătafe de istov împilată, dreptatea pe scaun împărăţia, şi nu ea lui, ci el ei supus şi silitor era...» — Şi-apoi încheie: «O vreme fericită! O stăpînire luminată! o ţară norocită.»

Iar pentru toate şi preste toate acestea, din cele patru-zeci de lăcaşuri sfinte pe care Ştefan le zidise ca mulţumită lui Dumnezeu de cîte ori pe vrăşmaşi a împilat — neîncetat şi în toate zilele mireasma rugilor ferbînti către Dzeu pentru mîntuitorii Moldovei se ridică. Cît nu numai de isbînzile lui pămîntul sună, dar şi de slujbele ce se făcea în bisericile sale răsună.»

Numai cît «Ştefan Vodă, căruia şi odichina altuia îi părea cu pagubă» necum a lui, — simţin-

du-și sfârșitul aproape și voind să lase urmașilor sei Moldova întreagă: din munte pînă la Nistru, dela izvoarele acestora pînă la Dunăre și Mare cu Pocuția și cu cetatea de Baltă și Ciceul din Ardeal: în toamna anului 1503 pă-

trunse cu oastea sa pentru cea din urmă oară în Pocuția, asigurîndu-și ast-fel stăpînirea dep-lină în această țară.

Era cea din urmă întreprindere răsboinică a Marelui Voevod ...

Alecs. Lăpădatu.

MĂNĂSTIREA PUTNEI.

— Legendă din popor. —

Odată Ștefan-cel-Mare a fost bătut într'o bătaie și rătăcind prin țară ajunse în pădurea *Viteul*. Acolo dădu de un pustnic bătrîn, cu barbă albă pînă la briu, care avea chilia într'o stîncă despicată în două părți: într'o parte a despicăturii dormia, și în cealaltă își făcea rugăciunile.

Ajungînd Ștefan la pusnic, sdrobot de-atîta trudă îl rugă să-l primiască.

— De ești om pămîntean intră! — îi răspunse pusnicul, — Iar de ești ciuma pădurii, să te duci mai în fundul pădurii.

— Sînt om pămîntean.

— Dacă ești om pămîntean, cine ești, și cum vii pe locurile aceste părăsite, și tocmai la vreme de noapte?

— Eu sînt Ștefan Vodă, is bătut și rănit de păgîni și am venit să-ți cer povață.

— Așa? Apoi intră.

După-ce a intrat, pustnicul i-a făcut loc să sază pe o lăicioară de piatră.

Ștefan se așază și-i povesti pustnicului toate păteniile.

— Nu te întrista, — îl încurajă pustnicul, — Dumnezeu ți-a ajuta.

Și l-a rugat să ospăteze cu dînsul niște mălai mărunțel fiert cu apă curată și niște rădăcini strînse de dînsul din pădure. Pe urmă s'au pus pe odihnă.

Drept la miezul nopții ia pustnicul pe Ștefan de mîna și-i zice:

— Urmează-mă! și-au eșit amîndoi din chilie.

La o vreme pustnicul se oprește, îl strînge pe Ștefan de mîna dreaptă și îl întreabă:

— Vezi ceva?

— Nu văd nimica, — răspunse Ștefan.

Pustnicul îl strînse a două-oară.

— Vezi ceva?

— Nu văd nimica.

Atunci pustnicul îl strînse și mai tare călcîndu-l în aceeași vreme și pe piciorul drept.

— Văd! grăi Ștefan.

— Ce vezi?

— Niște lumini.

— Nu, dragul meu, acele nu-s lumini, aceia's îngeri și locul acela e sfînt. Pune-ți în gînd că-l clădi acolo o mănăstire, și ai să-l birui pe păgîni.

— După bătaie, și cu ajutorul lui Dumnezeu am să clădesc mănăstirea! — puse Ștefan făgăduință și pe urmă amîndoi se întoarseră în chilie și să odihniră pînă dimineața.

A doua-zi Ștefan își strînse oastea rătăcită și cu alți oșteni cîți a mai găsit prin țară, i-a bătut cumplit pe dușmani.

Ca mulțumită lui Dumnezeu, Ștefan puse să se clădiască mănăstirea Putnei.

În temelia mănăstirii de partea stîngă, Ștefan Vodă a poruncit să zidească o căldare mare cu galbini, aur mult și argint, și a afurisit că nimenea în lumea asta să nu se atingă de această comoară, decît însuși Ștefan.

El are să scoată banii ăștia, cînd va învie. Și el are să învie înainte de învierea cea de obște, călare pe calul său și cu sabia în mîna dreaptă ținînd-o drept în sus.

Toți banii și celelalte odoară cari sunt zidite în temelia mănăstirii, are să le împărțiască celor cari cred *faptelor lui*, în legea creștinească și în nația romînească.

Culeasă de: S. TEODORESCU-KIRILEANU.

ÎNCHINARE.

Ce murmur se deslănțuește din tus-patru colțurile țării românești?... Ce glasuri cucernice se înalță asemenea țămilei binecuvîntate?... Pe cine serbătorească astăzi orașele și țărgurile, satele și cătunele ascunse 'n verdeață?... Pentru cine răsbubue țaria ceriurilor și clocotă văzduhul de chiote de veselie?... Pentru cine clopotele din bisericuța de pe creasta dealului și cele din bisericile din orașele luminate, își mișcă limbile lor de aramă?... Pentru cine rugăciunile eșite din miș și miș, milioane de suflete?...

Glasul omenesc e neputincios să-l rostească numele... Un neam întreg îl cîntă în cîntecile sale:

«Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare,
Seamăn pe lume nu are!...»

Un neam întreg își serbătorește Eroul...

Din creasta munților martori ai vitejiilor Lui și din poalele văilor adumbrite de legiunile de stejari, din palatele strălucite ale crailor cu coroană de oțel pe frunte și din colibele afundate în văgăunile munților, din ținuturile mărginașe și cele ascunse în albastrimea orizonului, de pretutindeni au alergat urmașii Lui să-și întindă minile de-asupra osemintelor sfinte, să prindă putere și tărie preaslăvind-l pe El...

Steagurile filfăie în rumeneala răsăritului de soare... și-și pleacă creșetele bătute de vînturi năpraznice înaintea mormintului Lui... Flăcăi cu privirea plină de încredere, bărbați cu căutătura oțelită, moșnegi cu ochii 'mbrobodiți în lacrimi își descoper capetele, femeile respiră flori pe mormînt ca mironosițele, copilași cu ochi senini ca mărgeanul îngînă rugăciuni, catapiteasma bisericii înoată în sunetele de serbătoare, văzduhul e plin de laude, de preamărire pentru El...

Atunci cînd neamul are mai mare lipsă de îmbărbătare, cînd loviturile dușmanului nedrept se întîlesc, cînd norii aducători de furtună rolesc din fundul orizonurilor și amenință cu potopire bolta cerească — Domnul Dumnezeu neamurilor trimite neamului schingiuit mîngăiere și îmbărbătare.

Domnul Dumnezeu nostru El nu ne-a lăsat... În a-toate-știința Lui a văzut deslănțuirea dușmanelor iezme și cînd stam în gura fioroasă a prăpastiei, El ne-a trimes întruparea visurilor noastre drept păvază... I dă suflare dumne-

zeiască, încît i simțim căutătura ochilor Lui și auzim cuvintele glăsuite de buzele Lui și recunoaștem în El solia prevestitoare de învingeri, pe Ștefan, voevodul încununat cu frunze de stejar...

Lăudați pe Domnul Dumnezeu:...

Ștefan Vodă n'a murit... el numai veghea... Ștefan Vodă a văzut din lăcașul lui de hodină, din valea umbroasă a Putnei, toate cîte le-a suferit neamul lui... El a văzut pe urmașii Lui și ochii Lui au prins a lăcrăma lacrimi de foc, de ce-au ajuns neam-de-neamul Lui și numele mîndru de Ștefan, la auzul căruia săbiile zîngăneau întru apărarea moșiei...

De cîte ori un nou Domn se suia pe scaunul înspinat al Romînilor, de atîtea ori Ștefan Vodă se ruga pentru noi și boabele carl au curs din ochii Lui au umplut o mare...

Unde sînt urmașii Tăi?... Unde este arcul Tău să se încoarde o singură dată și să răpună pe asupritorii singelui Tău?

Cele trei-zece și patru de biruinți în numele Crucii au lăsat urme adînci în inimile noastre. Tu, care ridica brațul și-ți urmați țaranii cu săcurile și secerile, boierii cu arcul și sulița, cu lancea și spada, cu paloșul încercat în vîltoarele de singe, Tu, a cărui umbră și acum mai rătăcește pe la Baia, unde-ai spulberat sumeția unui Crai, la Podul-Înalt, unde-ai pus pe fugă floarea semi-lunei, în codrii Cosminului, unde odihnește în somn de moarte trufia Poloniei, Tu ai venit în mijlocul odraslelor Tale și noi ne plecăm cu capetele și Te ascultăm plini de zmerenie...

Privește în jur de Tine, părintele nostru!... Vezi-Ți fiil Tăi... caută în privirile Lor dorurile și traia lor, privește minile lor sprijinite de coarnele plugului și citește din brăzdăturile feții lor chinurile îndurate...

Într'un singur loc ochii Tăi pot să se umple de lacrimi de veselie, într'un singur loc poți să-Ți întinzi minile spre ceriuri și să mulțamești Domnului de cele văzute...

Aici pînza cu culorile neamului nostru — întruchiparea visurilor noastre a tuturor — filfăie netulburată de vînturi potrivnice, aici doina noastră răsună în dragă voe pe cîmpurile mănoase, prin pădurile viergure, pe piscurile Ca-

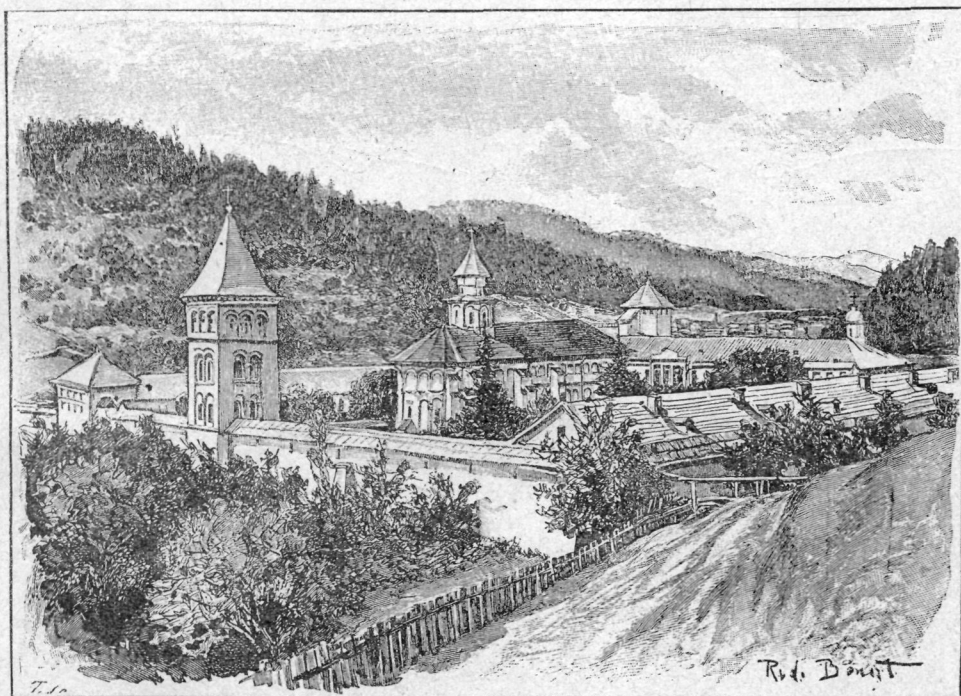
raimanului și Virfului cu Dor... și un Domn înțelept și mare — un vrednic urmaș al vredniciilor Tale — își poartă traiul citind ca într-o carte deschisă în ochii neamului toate dorurile și necazurile lui...

Aici aerul e mai limpede, cerul mai albastru, mirosul florilor mai îmbătător, vorba Românului mai dulce, neamul mai fericit...

Rotește-ți ochii împrejur părintele nostru și-ți vezi fiii Tăi...

Vremurile aspre s-au prăbușit ca șacalii flămînzi în lăcașul copiilor Tăi...

Alt colț de țară și alte suspine!... Din cînd în cînd, în adîncimea nopții spăimîntătoare se aud oftări de moarte... și vuet prelung de ziduri dărîmate, de țeste sfărîmate de pat de pușcă, de țipetele copiilor duși în robie... Și în mijlocul pămîntului răscoale țîșnește cu putere cîte-un glas, care cîntă psalmi de jale cuprins de credință nestrămutată față de neamul Tău... Tu, Ștefane, fă, ca glasul să prindă tărie, și asemenea unui puvoi aducător de bine să se reverse, să deștepte și ochii împăienginiți și gurile mute și amorțite brațe... Coapsele lor sînt mărturia rănilor căpătate și minile lor a lanțurilor purtate!... Fă un semn, și ziua Invierii a sosit!...

Mănăstirea Putna astăzi.

Ațînteste-ți ochii spre mîndra țară... talismanul Tău scump, podoaba veacului Tău de aur, lăcașul mănăstirilor Tale. Ca jidovii hrăpitori la poarta templului din Ierusalim, — cu buzele simbriașe minciunii — s'aun adunat neamurile din patru colțurile lumii și pun în joc scumpeturile Tale, ca pe hainele sdrențuite ale lui Christos...

Mănăstirile ridicate din prinosul Tău de laudă sunt pe calea pierzării... Dinaintea pristolului prea sfînt se aude gîngăvit de vorbă neînțeleasă neamului Tău și ceartă și sfadă urită s'a sălășluit în aleșii urmași ai Tăi.

Norî negri și amenințători se deslănțuesc într'o mîndră țară. Neamul Tău, geme și se sbuciumă ca un paltin dus de vîrtejul vînturilor. E prigonită doina Românului! vorbele inimii cuprinse de pojar. Pandurii dușmanului i ațîn calea și cu ochii grețoși își bat joc de ființa neamului Tău.

Tinerele vlăstare n-au dreptul să-și aplece genunchii plini de sfială înaintea sfînt mormîntului Tău și să murmure din adîncă lor jae o rugăciune de preamărire Ție, o îmbărbătare la lupta dreaptă, ce o poartă. Faptele Tale e silită tinerimea să Ți-le citească în sihăstria odăilor, numele Tău să Ți-l rostească în fundul inimii.

Dar precum este un făcător al lumii, precum!

este o lumină a soarelui, precum este o amin-tire ca a Ta, toți schingiuții aceștia jură să-și țină neamul și limba, portul și datinile, și dacă mormîntul Tău adevărat le lipsește de dinaintea ochilor trupești, moaștele Tale scumpe i sunt întreg pămîntul strămoșesc, îmbărbătarea Ta la luptă o vinează din aierul care-l respiră plă-minii lor, și cu buzele lor prăjite de arșița sbu-ciumului își ridică laude și strigă : Mărire Ție! Viteazului Vitejilor !

* * *

În tine stă mîntuirea noastră ! . . .

Zilele de serbătoare de astăzi Te aduc în mijlocul cald al privirilor noastre . . . Întregul neam cade 'n genunți înaintea moaștelor tale, împreună minile spre rugăciune fierbinte, din inimă curată . . . și iată, deasupra razei tale apare sabia Ta strămoșască — de un lat de palmă — și crește, tot crește și străluce mîndru

în ochii tuturor . . . Asta-i semnu, că păha-rul suferințelor s'a umplut . . . că vine ziua de apoi a judecății drepte, a răsplătirii după cinste și adevăr . . .

Și razele soarelui cad pe boltitura înegrită a lăcașului dumnezeiesc și-i dau lumina și se-ninul ceriului . . . Icoanele sfinților nostri schin-juiți să împodobesc cu o aureolă sfîntă. Fețele îngenunchiaților se însenină, ochii lor oglin-dează credința în izbîndă, buzele lor încep să murmure, să rostească, să cînte tot mai tare, tot mai tare un imn de preamărire, de credință în Țipe, părintele sfinților nostri, și pînă cînd moare în întunerecul păcatului ultimul sbucium al lanțurilor sclăviei, neamul întreg se ridică în picioare, în mînă cu stîlpări de serbătoare, în suflet cu evlavie de mucenici, și-Ți strigă din adîncul inimii: Ștefan, Ștefan, fii bine-cuvîntat !

Horia Petra-Petrescu.

Întemeierea Mănăstirii Voroneț de Ștefan-cel-Mare.

FOI RĂZLETE.

N. Iorga, Istoria lui Ștefan-cel-Mare povestită neamului românesc și tipărită pe cheltuiala Ministerului de Instrucție publică. București. Minerva, Institut de arte grafice și editură, 1904, 1 volum de 372 pp. Preț 75 bani (ediția de lux, adnotată — 2 lei 50 bani.)

«... Amintirea sa a luminat totdeauna în marea biserică a creștinătății neamului. Uneori mai tare, alteori mai slab, dar nici un vînt năpraznic n'a putut-o stînge. Și astăzi ea se înalță puternică, în marea flacără de mîndrie și recunoștință ce pornește din toate inimile noastre la pomenirea celor patru sute de ani de la moartea puternicului Împărat senin al Romînimii. O scînteie din această flacără e cartea de față».

Ast-fel își încheie cuvîntul introductiv al cărții cel mai luminat și vrednic filcuior al domniei lui Ștefan-cel-Mare. Nici unul dintre cei cari au căutat a preamări în cuvinte memoria sfîntă a Voievodului nebluit, acum la împlinirea alor patru sute de veri, delă moartea lui, nu a prăznuit, cu mai dreaptă dragoste de neam și adevăr pomenirea vremurilor, cari trezesc mîndria trecutului în urmași și le oferă puterile pentru munca grea din viitor — cînd va să fie «războiul cel Mare.» — Meritul cărții Dnui Iorga însă nu se mărginește numai în apoteozarea vrednică a Domnului Moldovan, ci, lucru neobișnuit la cărțile apărute cu asemenea ocazii, întrunește în sine valoarea unei monografii istorice lucrată cu aparatul critic de care dispune dsa, așa încît în formă în care se prezintă e prima istorie completă a Domniei lui Ștefan-cel-Mare. Încercările mai mult literare de mai nainte, nu se pot asemăna cu ea. Pe lîngă istoria completă a domniei lui Ștefan, ea cuprinde multe date interesante, cum sînt cele din cartea I, unde se spun lucruri frumoase și noi despre: I. Țara Romînilor, Țara — Romînească; II. Moldova, pînă la Ștefan cel Mare și III. Domnia lui Alexandru cel bun. Cefitorul mai găsește în această carte istoria Moldovei înainte și după domnia Străbunului înțelept, povestită pe scurt și lămurit. — Admirațiune și cinste se cuvine învățatului care ne călăuzește cu lumina minții lui pe cărările trecutului glorios, din care mai ales cei obidiți pot să se întărească. Reproducăm, drept specimen:

T.

Lupta dela Podul-Înalt.

... Dușmanii veniau dela Bîrlad, trecuseră de Vashui și acum ei apucău spre Iași, unde erau Curți domnești din timpuri mai noaue. În locul unde pîraul Rașcovățului se varsă în Bîrlad făcînd o mlaștină între poduri, trecerea era deosebit de primejdioasă. Un pod de lemn lega cele două ripi, pod bun pentru drumetii obișnuiți, chiar și pentru carăle de marfă ale Liovenilor, dar cu totul nepotrivit pentru a ținea greutatea cămilelor, a tunurilor, a miilor de cai, a zecilor de mii de oameni, — buclucul, veșnic îngrămădit, al Turcimii. Din desigurii guri de tun, ca niște ochi de mort, pîndeau podul deasupra prăpastiei umede. La marginea codrului așteptau Săcuii cu săbiile. Iar în fund ardeau în noaptea de Ianuar, a treia zi după sf. Ioan, 9 spre 10 ale lunii, focurile la cari se încălziau țărani în cojoace, cu areele pe umăr și ghioagele răzimate de fagi și stejari. Stafetele spusese că Turcii se apropie că, sunt la cel din urmă popas și vor veni odată cu ziua.

Se ridică atunci o dimineată, care nu sîmăna cu dimineata roșie a nîrșingerii Polonilor. Acum era o dimineată oarbă, cu neguri groase lăsate pe lumina ei. În chiote de îndemnare și îndreptare, venia învălmășala de călăreți a beglerbegului prin ghia cleioasă, tăiată de mărăcinii și de laturile buruienilor uscate. Cei ce apucară a răzbate se suiră pe scîndurile podului, grăbiți spre moartea ce pîndea în ceață.

Tunarii fîntiră după sgomot, din amîndouă

laturile drumului mare, și podul se prăbuși în răgnete de spaimă și durere pe care le înăbuși îndată chiotul ce cutremură pădurea. Ca o ploaie deasă și iute, ropotiră îndată săgețile: erau așa de mulți dușmani, așa de învălmășiți în strîmtoarea peirii, — Termopile ale neamului nostru — încît arcașii nu puteau greși. Ele veniau din toate părțile, mîinate de un vîrtej de ură. Fuga era cu neputință: gloatele nebune se împingeau tot înainte, și cei din urmă, grăbiți să resufie în larg, nu știau ce oprește pe cei dinții.

Groaza dădu aripi acestora. Un iuruș puternic, și poate pădurea blăstămată își va perde farmecul ucișas! Strivind trupuri cari făcuseră a doua oară un «pod înalt» de-asupra rîpei, Spahii în haine bogate, pe cai arăpești, se aruncară asupra isvorului săgeților. Secuții fură călcați în picioare, și se împrăștiară lăsînd multe trupuri în urmă. Ei erau străini și fuga nu le descoperea căminurile. Țărani știau însă ce-i așteaptă pe dișii și pe toți ai lor, din neam în neam dacă vor cuteza și se vor clinti dintre copaci aceștia ai codrului, dacă o spărtură se va face în zidul lor de pepturi goale. Topoarele, securile, ciomegele, ghioagele bătura turbat asupra haintei lupilor; coasele începură a tăia holdă cruîntă a picioarelor căilor turcești. Cu cît ținea mai mult frămîntarea, cu atîta amestecul se făcea mai strășnic în desîșul zăpăcit al dușmanilor. Ei nu mai știau nici pe cine au în față, nici pentru ce se luptă. Sultanul nu era în mijlocul lor ca să strîngă pe toți în jurul lui și să-i îndrepte, pe cînd dincolo Domnul călăuzia toate mișcările. Ziua nu se limpezise încă pe deplin,

cînd toată puterea vrășmașă, pedestrime, călări, salahori, tunuri, lăsa lunca singeroasă și fugi, cete-cete, în toate părțile.

Și în ziua aceia de Marți, a desăvîrșitei biruințe — cea mai mare din viața lui Ștefan, și asupra celui mai puternic dușman —, și Miercuri și Joi, pîlcuri de vînători se ținură în urma dușmanilor. Mlaștinile-l înghițiau, pădurile-l prindeau în brațele lor negre, dîndu-l în puterea Romînilor, ghița riurilor se sfărma prăbușindu-l în adîncimi. Secerișul de iarnă al trupurilor urma ziua și noaptea.

Unii dintre învinși avură mai mult noroc în nenorocirea lor, și nimeriră la vadul cel mai apropiat, al Obluciței, care ducea la Isaccea, pe pămîntul turcesc al Dobrogei. Alții crezură că se asigură mai bine, năpustindu-se peste Siret înapoi în țara lui Laiotă. Dar acest Domn slab era necredința în chip de om. El știa, că în tabăra lui Ștefan se află Basarab cel tînăr care cercase în toamna trecută să-l smulgă domnia; el vedea că Turcii nu pot repune pe puternicul Domn Moldovean, el se aștepta ca Ungurii din Ardeal, cari primiseră cu cea mai mare bucurie vestea isbîndeii lui Ștefan, ca însuși Craiul Matiaș, care răspîndi îndată în lumea întreagă vestea isprăviilor strălucite pe care o făcuse Voevodul său moldovenesc, să se amestece îndată în afacerile răsăritene. Astfel, ca să se imbunzeze cu creștinii di'mprejurul său, el lovi cîteva frînturi de oaste turcească ce-l rătăciau prin țară, privită de Turci ca a lor, și trimise unui prieten ungur un steag ca dovadă a vitejiei sale. E drept că și în lupta dela Podul-Înalt el pare să fi cruțat pe Romîni, cruțîndu-se și pe dînsul, adecă nemestecîndu-se mai de loc în crîncena învîlmășală.

Din partea lui, Ștefan rămase în locul unde învinsese. El puse să i-se aducă înaintea prînșii foarte mulți la număr, care scăpase de moartea în luptă, numai ca să găsească pe urmă una mai puțin cinstită și mult mai dureroasă. Mulți erau fii de oameni vestiți și bogați, așa încît boerii lui Ștefan vorbeau de răscumpărarea lor. Dar Domnul nu voi să audă de tirguală pentru a da drumul acelora, cari i călcaseră țara în picioare și întinseseră o mînă îndrăsneată către cununa sa. «Dacă aveți atîția bani și putere, ce-ați căutat aice la mine» strigă el nenorociților cari fură înfipti în țepile ce împodobiră sălbatic mlaștina cruntă. Singur fiul lui Isac-beg, din marele neam al lui Evrenos-beg, ce se luptase cu Mircea Domnul muntean, fu cruțat de această cumplită moarte.

Se făcu apoi postul de pîne și apă care se juruise lui Dumnezeu în clipele cele grele ale așteptării. Apoi țaranii se împrăștiară pe la satele unde în curînd minile lor de viteji erau să treziască sămînăturile nouă. Iar «Ștefan Voevod cu mila lui Dumnezeu» — și a nici unui om de pe pămînt! «Domn al țării Moldovei» stînd în scaunul său din Suceava, pe care nu-l putură răsturna dușmanii, scria la 25 Ianuar, întregii creștinătăți cele ce se întîmplase, cu ajutorul celui ce sprijine dreptatea, în lunca Birladului. «Cînd am văzut no așa oaste mare», — spune el tuturor acelor oameni vestiți cari nu prea auziseră de dînsul pînă atunci, — «ne-am ridicat vitejește cu trupul nostru și armele noastre, și le-am stăut împotrivă și, cu ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic, am învins strașnic pe acei dușmani ai noștri și ai Creștinătății întregi, și i-am sfărmat, și i-am călcat în picioare» ...

FII GATA.

Copile iubește-ți cu sete
Pămîntul străbunilor tăi;
Fii gata, cînd glasul de trîmbiți
Pluți-va prin munți și prin văi.

Privește, se'nfășură în zare
Vrtejuri de munți uriași,
Nu-s norii mînați de furtună
Sunt cete de mîndri plăeși;

Aleargă cîntînd spre Suceava
Că Ștefan îi chiamă și azi,
Din aprige hoarde Tatara
Să 'nalță la Nistru zagaz.

Ascultă, pădurea-și răstoarnă
Stejarii, și urlă tuvoi
Nu-i dînsul, e tunet de buciom,
Semnal, înțeles de eroi;

Fii gata, cînd glasul de trîmbiți
Pluți-va prin munți și pe văi,
Copile iubește-ți cu sete,
Pămîntul străbunilor tăi,

Pe drumuri umbroase trec pîlcuri
Voinicii cu chip viforos,
Că Turcii intrat-au și-i jale
Și flăcări în țara de jos ...

Prin larma piraelor noastre,
Să tîngue dușmanii făloși;
În florile roșii din luncă
E sînge vărsat de strămoși ...

G. TUTOVEANU.

CRONICĂ ȘI NOTIȚE.

Coperta atât de frumoasă a acestui număr e lucrată de pictorul nostru mult apreciat, dl *Octavian Smigelschi*. Credem, că noi cei adunați în prejurul acestei reviste, atât cei cu penelul cât și cei cu condeiul, am interpretat sentimentele obștești de venerațiune ale neamului nostru, închinând acest număr luminatului și viteazului Domn al Moldovei. Nădăjduim că cetitorii noștri îl vor primi cu aceeași dragoste, cu care noi i-am dat ființă.

Abonenții noștri, cari și-au achitat abonamentul pe întreg anul curent, primesc și o carte postală ilustrată, reprezentând chipul lui Ștefan-cel-Mare, lucrat de pictorul Costin P. și esecutat artistic în mai multe culori.

Ilustrațiile acestui număr sînt toate privitoare la Ștefan-cel-Mare: *Ștefan-cel-Mare după evangelia dela Voroneț*, luată din «die Österreichisches Monarchie in Wort und Bild», Viena 1899 p. 29., care se crede că e singurul chip adevărat al lui Ștefan-cel-Mare. 2. *Măndș-tirea Putna*, după o zugrăvială din veacul al XVIII-lea și mănăstirea Putna de astăzi luate tot din op. citat.

3. *Piatra de pe mormîntul lui Ștefan-cel-Mare*, luată din cartea dlui N. Iorga, «Istoria lui Ștefan-cel-Mare». 1904. p. 168.

† **Prof. Ionescu-Gion** a încetat din viață Marți la 12 Iulie nouă în București. Lumea didactică și știința românească a pierdut într'insul un muncitor harnic. În mormîntarea se va face Joi. — Gion s'a născut la 14 Octombrie 1857, în Pitești. Studiile secundare și le-a făcut la liceele Lazăr și Sf. Sava din București, apoi și-a continuat studiile universitare în Franța și Belgia, de unde a luat diploma de doctor în litere și filosofie.

Ca ziarist, Gion a colaborat la nenumărate ziare și reviste, între altele la «Telegraful Român» și «Binele public». Foiletoanele sale literare și teatrale din «Romînul», la care a colaborat dela 1883 pînă la 1891, au făcut mult sgomot. A mai scris la «l'Indépendance Roumaine» și la «Revista Nouă» a lui Hasdeu etc.

În corpurile didactice secundare, Gion era considerat ca unul din cei mai distinși și valoroși profesori. A fost: profesor de istorie la școala normală de institutori, profesor de limba franceză la «Matei Basarab», secretar general al ministerului instrucției, și inspector general al învățămîntului secundar. De cîți-va ani, Academia Romînă îl alesese membru corespondent.

Ionescu-Gion lasă un mare număr de scrieri istorice și literare, din cari cităm:

«Ludovic XIV și Constantin Brîncoveanu», «Elementul pitoresc în cronicile romîne», «Entuziazmul în trecuta generațiune», «Studiul istoriei naționale în școlile noastre», «Geografia în cronicarii romîni», «Astra» (roman), «Nuvele»

«Călătoria lui Carol XII prin Romînia», «Dușmănia lui Mihai Viteazul», «București în timpul revoluției franceze», «Romînia în secolul XVII», «Schită geografică», «Cum vorbim», «Raport asupra esposiției geografice internaționale dela Berna», «Din istoria fanarioților în Romînia», «Museul pedagogic romîn», «Doftoricosul meșteșug în trecutul țărilor romîne», «Ciurma și holera după zaveră», «Poetica romînă», «Mihail Kogălniceanu și răpirea Basarabiei», «Încercare asupra istoriei științelor în țările romîne», «Din istoria și comerțul Brașovului în secolul XVI», «Generalul Florescu», «Portrete istorice», «Liceul Țepeluș-Vodă» (piesă), «Istoria Bucureștilor», «Șezătoarea Ștefan-Vodă» etc.

Dl I. Kalînder a propus, și Academia a votat crearea unui Muzeu, în care să se adune tot ce se va mai găsi de pe vremea legendarului eroi. Muzeul va purta numele: «Muzeul Ștefan-cel-Mare».

Tot dl I. Kalînderu într'o circulară amintește agenților de pe domeniile Coroanei ca în ziua de 3 și 4 Iulie să serbeze cu căldură și pietate memoria Sfîntului Ștefan, ținînd cuvîntări în graiul poporului despre isprăvile și cucernicia Voevodului, cari sînt inspiratoare de alte fapte mărețe, de gînduri înalte, dătătoare de viață pentru un popor. Dl I. Kalînderu a luat măsuri de a se trimite tuturor școalelor și agenților domeniilor portretul Marelui Voevod.

Paul Krüger. «The great Boer» cum îi ziceau englezii, *Ohm Krüger*, cum îl numiau burii săi, *Paul Krüger* fostul președinte al Transvaalului și-a încheiat viața plină de momente sguđuitoare. Departe de țara sa pentru care a muncit și luptat viața întreagă, și-a închis ochii pe veci, în noaptea de 14 Iulie n. în orașelul *Clarens* lingă Geneva, unde se retrăsese încă din Mai, ca să-și vază de sănătatea sdruncinată. Tragicul sfîrșit al răsboiului pentru neatîrnare ce cu atîta vitejie l'a dus mica republică a Transvaalului e încă destul de recent. Cu moartea eroicului președinte s'a sfîrșit acum și ultimul act... Născut la 1825, din părinți săraci, anii copilăriei și i-a petrecut pe câmpiile întinse ca păștor de vite. În luptele pentru neatîrnarea țării sale de sub jugul englez, *Krüger* a luat parte activă. La 1883 devenind Transvaalul independent, fu proclamat de președinte al republicei. El a fost primul și unicul președinte al acestei republice de scurtă durată. Englezii cari nu se puteau împăca cu ideea unei republice independente în nemijlocita apropiere al coloniilor lor africane, în repetite rînduri au pus la

cale răscoale. Aşa la 1896 bande înarmate au călcat sub conducerea lui *Jameson* în Transvaal, dar *Kruger* ajutat de buri şi iubitori de libertate li-a nimicit. La 1899 izbucni războiul între colosul englez şi o mână de ţărani pacfici. Tunurile moderne, s'au dovedit însă mai tari decât vitejia unor mici cete neorganizate pentru război, şi după doi ani de lupte crâncene, republica Transvaalului încetă de-a mai exista. *Kruger* luă lumea în cap. Rînd pe rînd bătu la uşile marilor puteri rugîndu-le să intervină pentru nefericita sa ţară ajunsă în robie. Înzădăr. Soartea ţării sale era pecetluită. Măhnit în adîncul inimii, sdrăbit de suferinţi se retrase în spitala *Şviteră*, unde şi-a închieat tragica viaţă. O singură dorinţă mai avea: să fie aşezat spre odihnă în pămîntul ţării sale, lîngă soţia sa, alături de fii şi morţi pentru ţară. Dorinţa i-se va împlini: guvernul englez nu i-a refuzat această ultimă mîngălere... *Kruger* îşi va revedea ţara scumpă, dar nu cum o visase...

Clopotul dela mănăstirea *Putna*, ce este făcut de *Ştefan cel Mare*, se cheamă *Buga*. Acest clopot s'a stricat şi s'a prefăcut de două ori, la 1763 de mitropolitul *Iacob Putneanu* şi la 1818 de egumenul *Filaret*. Călugării cred că el sună: «Auzi Doamne glasul lor.» (Din «Viaţa şi faptele lui *Ştefan Vodă-cel-Mare*» de *Dimitrie Bolintineanu*, Ed. II. Bucureşti 1870.)

Cehov. O figură măreaţă a literaturii ruseşti s'a stins. Alături de crucile marilor măestri ai condeielui: *Puşkin*, *Turgenjev*, *Dostojevsky* se ridică o altă cruce, amintind trecătorilor că sub ea zace un scriitor slăvit: *Anton Cehov*. Moartea are seceriş bogat în împărăţia pravoslavnicului ţar. În scurt răstimp Rusia a pierdut doi oameni mari şi luminaţi: pictorul *Vereşciagin*, mort cu prilejul catastrofei vapoanelui «*Petropavlovsc*», şi nuvelistul *A. Cehov*, care de asemenea se pregătea se mergea pe cîmpul de război. Moartea însă îl ajunsă pe cale, în *Badenweiler*, la 15 Iulie n.

Cehov, născut la 1860 în *Taganrov*, se pregătise pentru cariera medicală. Avea deja diploma de doctor în medicină, cînd s'a dedicat cu desăvîrşire literaturii. A scris mai ales nuvele şi schiţe, în care e aproape neîntrecut. Insuşirea genială alui *Cehov* e obiectivitatea în zugrăvirea tipurilor sale; nu autorul ne vorbeşte, ci oamenii pe cari i înfăţişază. În nuvelele sale ne prezintă mai ales tipurile caracteristice ale Ruşilor, pe ţăranul de rînd, nobilul, poliţaiul, criminalul, fanaticul. Din toate scrierile sale transpiră durerea adîncă ce-o simte văzînd poporul rus aşa înapoiat în cultură. «Împărăţia Rusiei s'a întemeiat la 862, dar Rusia liberă, Rusia cultă încă nici nu s'a început» zice într'un loc. Ca să-şi cunoască poporul a

făcut neînterupt călătoriile, a cutrierat Rusia dela un capăt la celalalt. Între numeroasele sale scrieri, cari au fost traduse în toate limbile europene, locul întâi îl ocupă nuvelele: «*Povestiri*, *În amug*, *Oamenii negrii* ş. a. A scris şi cite-va drame, cari însă nu stau pe nivelul povestirilor.

În numărul viitor al revistei noastre vom da în traducere romînească una dintre aceste povestiri.

«**Masa studenţilor romîni din Braşov**» urmează să împlinască tot mai mult misiunea, ce i-au destinat-o fondatorii ei. Din a IV-a *Dare de samă* pe anul de gestiune 1903—1904, ce ni-a venit la redacţie scoatem următoarele date: Numărul elevilor împărţiţi cu prînz gratuit a fost de 31. — *Venitele* fondului general au fost de cor. 5605'86, erogatiunile de cor. 33152'95. Resultă deci un prisos curat de 2289'93 cor. care s'a adăugat la capital. Toate fondurile la oltă represintă 27869 cor. 72 bani, faţă de 20863 cor. 85 bani în anul trecut. — *Darea de samă publică* şi un apel către toţi romînii de bine să contribuie cu mult cu puţin la mărirea fondurilor. Scopul frumos ce-l urmăreşte masa studenţilor merită sprijinul tuturor. *Jerifiţi din prisosul vostru o fărîmă pe sîma celor ce n'au.*

Di dr. *Sextil Puşcariu*, a făcut în ziua de 21 Iunie a. c. examenul de docent la Universitatea din Viena. În 9 a lunii curente şi-a ținut lecţia de deschidere, făcînd o privire generală asupra literaturii romîne. La toamnă îşi va începe cursurile regulate din Istoria limbii romîne. Despre tesa de docent, pe care o am anunţat, vom vorbi în numărul viitor, publicînd o dare de samă mai amănunţită.

Felicitările noastre, iubitului nostru colaborator.

George Sand. În grădina Luxemburgului din Paris, la 1 Iulie nou, s'a desvîlit bustul celei mai geniale femei a veacului trecut. Întreaga Francie a sărbătorit cu mult entuziasm, prin acest act, centenarul naşterii unei podoabe a literaturii franceze, care a strălucit aproape o jumătate de veac. Această femeie, adorată şi admirată şi de contemporani, şi-a început cariera literară tîrziu, în puterea vîrstei femeieşti, aproape la 30 ani, după ce fusese măritată din dragoste şi întemeiasă familie, dînd naştere la doi copii, pe cari i-a iubit şi li-a dat o educaţie aleasă, pe lîngă toată viaţa ei aventuroasă de mai tîrziu.

George Sand — sau după numele familiar *Aurora Duvin* — după ce îşi părăsi bărbatul, pe *Marchisul Dudevant*, care o înşelase şi-i chel-tuise şi averea, a plecat la Paris să-şi cîştige pinea de toate zilele. La început picta evantale şi o ducea de pe o zi la alta împreună cu cei

doi copii. Deodată începă să scrie. Primul roman «Rose et Blanche» l-a scris împreună cu Jules Sandeau — dela care și-a luat și pseudonimul, — mai în urmă scrisese singură «Indiana» și «Valentine». După acest din urmă roman deveni celebră și bogată. Intră în cercul celor dela «Révue des deux Mondes», care se bucura de mare vază. Aceasta s'a întâmplat pe la anii 30, când în Franția aerul literar era înseninat de frumoasa școală romantică, a cărui rege era Victor Hugo.

Toată ceata «revolutionarilor melancolici», oameni cu adevărat mari: Victor Hugo, Theophil Gautier, Lamartine, Heine, Balzac, Dumas-tatăl, apoi Musset, Chopin, Liszt și alții, au fost fiermecăți de «ochii mari și negri-catifelai» ai femeii înzestrate cu o inteligență scăpărătoare și cu un temperament demonic. Toți acești preoți ai artei au fost și amanții ei. Unii dintre ei, cum a fost bietul Musset și melancolicul Chopin, au plătit cu viața dragostea lor cu această femeie ultra senzuală. Mulți i-au și adus reproșuri aspre pentru purtarea ei crudă și infidelă. Pentru George Sand însă dragostea era mai presus de toate și anume dragostea care nu cunoaște hotare, regule convenționale și timp. Chiar și primele romane sînt un fel de apoteozare a dragostei atotputernice, așa după cum ne-a dat-o natura. Într-o scrisoare de mai mai tîrziu scrie: «Nu crede nici mazurcelor lui Chopin, nici jăluirii lui Musset, nici acelor multe articole rele cari se scriu despre mine în timpul din urmă! Cetește «Elle et Lui» și «Lucrezia Floriani». Eu am dreptate: iubirea nu e pace, ci o luptă pe moarte și viață, și acela are dreptate care prin ori-ce mijloace învinge. Iubirea e Dzeu — ei totul e permis. Aceasta am predicat-o în romanele mele și aceasta am practicat-o și în viață.» Ast-fel își justifică cariera literară și amoroasă femeia care se laudă că n'a fost bărbat pe lume care s'o fi putut învinge.

George Sand era o natură lirică care adora mai presus de toate natura. Din această iubire a naturii s'a dezvoltat și ceialaltă iubire, căreia se închină aproape toată viața ei. La dînsa iubirea și literatura sînt cu totul identice, fiind-că de multe ori iubirea devine literatură și invers.

În partea a doua a carierei ei literare a scris mai mult romane tendențioase în care discuta principiile democratice, socialiste și comuniste, cari pe-atunci aveau farmecul noutății. Ca valoare literară aceste din urmă sînt inferioare, dar totuși destul de interesante prin problemele de cari se ocupă.

Viața acestei femei curioase, care se purta bărbătește, fuma — lucruri neobiceiuite pe vremea ei — prezintă momente cu adevărat frumoase, cari tocmai în frumusețea lor nu se pot totdeauna și ori unde povesti.

Muzeul Aman. Casa regretatului pictor din București, Teodor Aman, întemeietorul artei naționale românești, a fost cumpărată de ministerul Cultelor și instrucțiunii publice și va purta pe viitor numele *Muzeul Aman*. În corpul I al clădirii se vor așeza lucrările artistului păstrate cu atîta sfîntenie de soția sa, precum și cele aflătoare în posesunea Ministeriului Instrucțiunii și a altor persoane cari ar voi să le cedeze.

Aici se vor mai păstra utensilele cu cari să servea Aman la pictură, sculptură și la reproducerea gravurilor, reprezentînd lucrări de ale sale, instrumentele de muzică cu cari cînta în oarele de recreație, desemnuri de mare valoare în original, etc.

În corpul al II-lea al clădirii se va face o secțiune pentru elevele școlii de Bele-Arte din București, cari actualmintă au o sală în Ateneu.

Inaugurarea *Muzeului Aman* se va face cu mare pompă la toamnă; va azista la inaugurare și M. S. Regele, care s'a interesat totdeauna de lucrările lui Aman.

Conservator al muzeului a fost numit poetul nostru *St. O. Iosif*.

* * *

Goethe și Italia. Geniul nu cunoaște hotare politice. El nu se adresează numai unei mulțimi mărginite ci omenirii întregi. . . luminează ca soarele universului nemărginit. Nu analizează chestiuni vremelnice, ci chestiuni eterne, ce au frîmîntat și vor frîmînta de-apururi mințile gînditoare. . . Și chiar de aceea geniile nici nu au patrie. Amintirea lor e sărbătorită cu aceeași evlavie de către toate popoarele culte.

Reflexiile acestea ni s'au impus din prilejul frumoaselor serbări literare ce au avut loc zilele acestea la Roma. S'a desvălit anume impozanta statuă a lui Goethe, dăruită urbei eterne de către Imperatul Germaniei, în amintirea operelor create de autorul lui «Faust» pe pămîntul italian. Actul desvăliirii la care au luat parte Roma întreagă, în frunte cu regele său, a fost un mare triumf pentru cultura germană și totodată o fraternizare spirituală între cele două mari popoare, înzestrate cu un rol civilizatoric atît de însemnat. Regele, primarul Capitalei și ministrul de culte Orlando și-au exprimat cu toții dorința în vorbirile lor, ca statuă lui Goethe a acestui fiu adoptiv al Italiei, să rămînă nu numai un simbol al păcii, ci mai ales al frăției între spiritul latin și cel german.

*

Papa și aniversarea lui Ștefan-cel-Mare. Cu prilejul aniversării de 400 ani dela moartea lui Ștefan-Cel-Mare, dl Vladimir Ghica a trimis Papei dela Roma o telegramă, în care i face cunoscut că se serbează în România al IV centenar al lui Ștefan-cel-Mare, pe care Papa Sixt IV l-a supranumit «Luptătorul lui Christos».

Papa Pîu X-a a răspuns imediat, prin cardinalul secretar de stat, Merry del Val, că l-a

parte la serbarea care reamintește gloria mare-lui nostru erou național, numit «Luptătorul lui Christos.»

Iată și textul depeșei:

Roma, 14 Iulie n.

«Sîntul părinte ia parte la festivitatea ce amintește pe marele vostru erou național, pe care Papa Sixt IV l'a numit *Atletul lui Christos*, și din toată inima împărtășește nobililor săi filii din România, binecuvîntarea apostolică, dînd expresiune dorințelor sale pentru fericirea lor și pentru prosperarea patriei lor glorioase.»

Cardinalul *Merry del Val*.

Concursul societății pentru crearea unui fond de teatru român. După cum se știe societatea pentru crearea unui fond de teatru român, astăvară hoțărîse să acoarde un premiu de 500 coroane pentru o bună piesă dramatică originală. S'au și prezentat opt concurenți, dintre cari numai doi din Transilvania. O comisiune compusă din publiciști bucureșteni și ardeleni va avea să se rostească în curînd asupra valorii celor opt piese. Piese ale acestor sînt următoarele: 1. «Figura neagră» sau «Lupta între cel obișnuit și obișnuitori». Episod istoric. Tragedie, 5 acte. — 2. «Ireparabilul», piesă în 5 acte. — 3. «Lichele», piesă dramatică în 2 acte. (Autor ardelean.) — 4. «Năbădăile magnetismului provocat», farsă în 5 acte. — 5. «Pîntea Viteazul», dramă istorică în 5 acte și 1 tablou. (Autor ardelean.) — 6. «Prăpastie», dramă în 3 acte și un tablou. — 7. «Sergentul Cărțușia», comedie în 2 acte. E dușeros, și oarecum caracteristic indiferențismul scriitorilor noștri, mulți puțin, câți i avem, față de orice viață productivă literară. Nu vrea să scrie nici pe ban. Măcar era vorbă să dovedim, acum în prajma înființării unui teatru român la noi, că avem o leacă de ambiție proprie și participarea în proporție inversă la concurs ne stetea cu mult mai bine.

CĂRȚI ȘI REVISTE.

(Dări de seamă și notițe bibliografice).

Făt-Frumos Nr. 7—8, e închinat în întregime amintirii Marelui și Sfîntului Voevod Ștefan.

Sumarul acestui număr frumos e următorul: Redacția Închinare. N. Gane. — Amintiri de călătorie, A. C. Cuza — Școala lui Ștefan Vodă, G. Tutoveanu. — Filii gata, (poesie) Econ. I. Antonovici. — Retragera lui Ștefan Vodă dela Dunăre la Rîpa Buftii, pe dealul Taberii din comuna Bogdana, etc. D. Nanu. Imn lui Ștefan, Cav. C. Stamati. — Mănăstirea Putna, Al. A. Naum. — Imn lui Ștefan-cel-Mare, Miron Pompiliu. — Însemnări, Gr. V. Prut. — Libertate, (poesie), Emilgar. — Ziua de 2 Iulie

1904, I. Ciocîrlan. — Clipe dela țară, A. Măndru. — Mănăstirea Putna (poesie), D. V. Ștefănescu. — Mai mare decît Vodă, (legendă) Econ. I. Antonovici, documente dela Ștefan-cel-Mare.

Din acest număr jubilar, reproducem și noi poeziile d-lor: Tutoveanu, Nanu, Naum și Măndru, cu glasul lor de serbătoare să se împreune cu al nostru.

«Viitorul» e numele celei mai noi foi românești, ce apare de două ori la lună în Cernăuți. Numărul 1, apărut la 15/28 Iunie, se prezintă cu un cuprins bogat și variat. Programul foilor e «apărarea clerului ortodocs-român». — «Viitorul» costă pe an 10 cor.

Jubileul »Familiei«. Numerele din urmă (23—24) ale «Familiei» cuprind un amănunțit raport despre frumoasele festivități aranjate la Oradea-mare. Aduc vorbirile jubilarului, precum și cele ale tuturor reprezentanților numeroaselor corporațiuni. Spațiul îngust nu ne permite să ne ocupăm mai în detaliu cu aceste numere, dăm dară numai cuvintele dela început ale frumosului discurs rostit de ilustrul jubilar, cuvinte pline de modestie și adevăr:

«Cu sfială mă prezint în fața acestor strălucite adunări, căci mare e onoarea ce mi se face și mic sînt meritele mele pe cari le pot pune în cumpănă. Și dacă ar fi vorba numai de persoana mea, modestia ar fi trebuit să mă opriască d'a trece pragul acestor sale.

Dar această festivitate nu este numai a mea; ea se avîntă mai sus de cultul personal, este manifestarea instinctului de traînicie al unui popor, care ține să se afirme și care răsplătește cu toată căldura dragostei sale pe cei cari muncesc pentru înaintarea lui.

Ziua de astăzi este o zi de serbătoare a limbii, literaturii și culturii românești, sfînta treime căreia mă închin cu evlavie și căreia i-am dedicat toată viața mea . . .»

Numerele 25—26 se presintă tot atît de bine. Din cuprinsul bogat remarcăm dedicațiile (autografe) reproduse din frumosul album oferit dîlui *I. Vulcan*, din partea tinerimii române din Paris, și o schiță despre «Asilul de noapte» alui M. Gorkij, de Z. Bărsan.

Gh. Silvan, Bătrînul Dan, poveste eroică din vremea lui Ștefan-cel-Mare. Librăria Alcalay, București, 1904, pag. 109 în 8° mic. Preț 50 bani.

Povestea e scrisă după poemul lui V. Alexandri *Dan Căpitan de plai* și e «prinos de admirațiune, recunoștință și întru vecinică pomenire a lui Ștefan, Domnul Moldovei cu prilejul împlinirii a patru veacuri dela a lui adormire și îngropăciune.»

Cel care scrie prefața acestei cărți, d-l Alexandrescu-Dorna, ne scutește de orice apreciere prin cuvintele:

«Munții cu platurile, codrii cu vâlcelele, apele cu

izvoarele, toate același slavă și mărire de veacuri
și-o freamătă și și-o undesc Ștefane-Doamne!

Creștetul munților și adîncul văilor, virful codrilor
și larba pajiștelor, sursurul izvoarelor și valurile
rîurilor, clocotesc și șopăe și murmură același veci-
nică poveste a vitejei brațului tău, Doamne!

Iartă dacă un povestitor, fără seamăn pe lingă
vechicilor tăi cîntăreși, încearcă să cînte, de-aici mai
încolo, aducerea aminte a vremurilor tale. E un
prinos și acesta de dragoste și recunoștință ce dator
e a și-l aduce pînă și cel mai de pe urmă din cei
pe cari Tu l-ai chemat la viață și cari te înviețuesc
acum și-ți strigă:

— Slavă ție!

Volumul are o copertă în mai multe culori și un
facsimil al pecetii lui Ștefan-cel-Mare.

«Thalia Romină», marș românesc pentru piano. De-
dicatie ilustrului domn George Pop de Băsești. Prețul
1 cor. Autorul acestui marș este tînărul nostru artist
Iustin Cl. Iuga, cunoscut deja prin mai multe compo-
ziții reușite. Se poate comanda dela autor în Deva
(com. Hunedoara).

Sămănătorul. No 26: N. Iorga. — Politica națională
negativă. În acest articol dl Iorga se ocupă de proiectul
de lege a lui Berzeviczy, privitor la modificarea
legii învățămîntului primar și zice că în potrivă acestui
proiect noi nu ne putem apăra decît cu minunata armă
a culturii. Și anume a acelei culturi, care se cultivă în
familie. «Aici în familie — zice d-sa — să se găsiască
limba românească ținută în cea mai mare cinste, aici
să se găsiască tot ce cartea românească dă mai bun și
mai sănătos, aici să se găsiască adevăratul cult pentru
literatura și cultura națională. Iar pentru cei săraci și
neluminați dela sate rolul cultural al părintelui de fa-
milie e chemat să-l aibă alt cineva: preotul, care va
sluji tot românește, cu toate legile dlui Berzeviczy, în-
vățătorul, asupra căruia nimeni n'are nici o putere acasă
la el. — Atunci, dar numai atunci, se poate privi cu
liniște la orî ce legi pentru desnaționalizare.»

Aceste cuvinte înțelepte pot servi de un memento
tuturor acelor, cari vrea să trăiască în legea străbună.
Iar familiile noastre, chiar și cele din România, ar putea
să urmeze această povată mîntuitoare. — Lupta e însă
greă și presintă mai multe fețe, ergo și nenumărate
mijloace de apărare. Lupta culturală cu cît are granițe
mai largi cu atît e mai intensivă, iar cînd această luptă
e susținută și politicește, sorții de izbîndă cresc.

Numărul mai cuprinde: Vestitorii birușinilor dela Mara-
thon după Merheimb de St. O. Iosif; Ceasuri de pace,
o frumoasă schiță de M. Sadoveanu. În preajma focu-
lui (schiță) de N. N. Beldiceanu; Cronică.

POȘTA REDACȚIEI.

Floare de soc. «Cîntece de Iarnă»!... și noi ne pră-
pădim de căldură.

Silvin. «Dar Dumnezeu e bun. Mîna lui stă întinsă
de-asupra capetelor noastre și ne grăește...» Nu,
mîna nu grăește, dar îi amenință pe cei cari scriu fără
a se gîndi, — ca d-ta.

Poveste. O reproducem:

Și era fata ca'n povești
Frumoasă foarte tare,
Ca din povești frumos era
Și tînărul cutare.
Ca din povești iubirea lor
Frumoasă fără veste...
Dar vai și-amar! pe urm'a fost
Și zestrea tot — poveste.

Romeo... Sărmana Iulie!

I. I. în O. «O idilă» e ceva, îi lipsește însă fondul
psihologic. Prea puțină acțiune în cadre atît de largi.
Pleonasmul de epitete plictisește. Cuvîntul «afita» pe 3
pagini obvine de 19 ori. Ideea în sine nu-i rea. Mai
încearcă.

Pesimist. Așa-i viața: tristă și fără rost... și cam
scumpă. Observările d-tale sînt adevărate, dar noi din
ele nu putem deduce îndreptățirea pesimismului. «Prima
esclamațiune ce-o scoate copilul abia născut e un strigăt
de durere», scrii între altele. Bine, dragă domnule, nu
vei aștepta doară să țină îndată un discurs academic
său să-ți cînte o arie din «Tannhäuser»?

V. D. Heine a fost tradus atît de des și mai ales
(de St. Iosif) atît de bine, încît ori-ce nouă încercare
de a-l mai traduce pare o întreprindere fără șanțe de
reușită. Traducerile d-tale întăresc aceste zise ale noastre.

Tantalus. În versuri se pot cînta cîte de toate. —
Firește, mai corespunzător e să cînti lucrurile fru-
moase... Și-apoi bine zici d-ta:

E 'n lume lucru mai frumos
Și demn de admirare,
Decît o pungă cu mulți bani
Și-o căsuliță 'n vale?

Noi încă am fost de părerea d-tale, dar administratorul
nostru, care se pricepe în al de aste, ni-a făcut să ne
lăpădam de «punctul așa de vedere». Ni-a convins
anume că este lucru mai frumos: două pungi cu mulți
bani, și două căsulițe în vale.

Noel. Ar fi ceva, ... dar totuși nu-i.

APARE:

La 1 și 15 a fie-cărei luni, stil v.
Prețul unui exemplar 50 bani.
În România 65 bani.

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 12 cor., pe jumătate
de an 6 cor.
Pentru străinătate 1 an 16 franc.

Redacția:

Administrația:

IV., STR. ZÖLDFÄ, 7. VI., Str. Vörösmarty 60/a.

Tipografia «Poporul Român», Budapesta, strada Vörösmarty 60/a.

Dela

Tipografia „Poporul Român“

se pot procura următoarele :

BIBLIOTECA „POPORUL ROMÂN“ :

Nr. 1. Moș Călin, novelă de *Dorin*. (Suplement un călindar de părete.)

Nr. 2. Poesii Poporale, adunate de *I. B. Pop*, inv. (Suplement casa cea nouă a deputaților.)

Nr. 3—4. Trei istorioare morale, de *I. Bota*, inv. (Suplement podul nou de peste Dunăre din Budapesta.)

Nr. 5. Cântece de *Romul Bortoșiu*.

Nr. 6. Trei conferințe de *George Măican*, inv. (Suplement un calendar de părete.)

Nr. 7—8. Povești de *I. Popu-Reteganul*, inv.

Prețul unui număr 20 fileri.

Dragoste copilărească, piesă teatrală de *C. Murai*, localisată de dr. *Iosif Siegescu*. Prețul 30 fileri.

Octoih Bogat de *G. Cătănd*, broșat 2 cor., legat dela 3—6 cor.

Meteor, roman de *V. Moldovan*, broșat 1 cor.

Dușmănie, roman de *V. Moldovan*, broșat 1 cor.

Folcloristică rom., de *E. Novacovici*, broșat 1 cor.

Cestiunea pedepselor în școala poporală de *I. Velcean*, broșat 40 fileri.

SIGILE

de tot soiul. Dela 3 coroane în sus.

Caete de scris și de comput

pentru școalele poporale cu portretele lui Șaguna, Gozdu și Al. Roman.
Suta 1 cor. 60 fileri.

Tot de aci se poate procura :

Armăna,

roman de *P. Vulcan*, prețul 2 coroane.

Almanachul soc. „Petru Maior“,

broșat 4 coroane.

== Cuitanțe în limba maghiară pentru învățătorii pens. ==

100 bucăți 2 coroane.

Să pot comanda apoi tot felul de bilete de vizită, de logodnă, de nuntă, necroloage etc. etc., cari se eșecută în decurs de 24 oare.

👉 Comandele se fac plătindu-se înainte. 👈